

راهنمای ادامه‌ی تحصیل در دوره‌ی دکترای اقتصاد در اروپا^۱

مهدی فیضی

Feizi@wiwi.uni-frankfurt.de

دانشجوی دکترای اقتصاد دانشگاه گوتته‌ی فرانکفورت

حامد قدوسی

Ghoddusi@Gmail.com

دانشجوی دکترای فاینانس مؤسسه‌ی تحصیلات عالی فاینانس وین

ویرایش نخست^۲

تابستان ۱۳۸۶

^۱ مطالب این راهنما به‌صورت غیرانتفاعی تنظیم شده است. هر گونه استفاده‌ی مادی از آن ممنوع می‌باشد.

^۲ مولفین از هر نوع پیشنهاد و اصلاحی برای بهبود این راهنما در ویرایش‌های بعدی استقبال می‌کنند.

۴	۱. مقدمه
۵	۲. تحصیل دکترای اقتصاد در اروپا
۵	۲-۱. نظام آموزشی دکترا در دانشگاه‌های اروپا
۶	۲-۱-۱. دوره‌های دکترا (Doctorate)
۷	۲-۱-۲. دوره‌های پی.اچ.دی (Ph.D.)
۹	۳. چگونه اقدام کنیم؟
۱۰	۳-۱. جستجو و انتخاب فرصت‌های تحصیلی
۱۲	۳-۲. آماده کردن مدارک لازم
۱۳	۳-۲-۱. رزومه‌ی تحصیلی (Curriculum Vitae)
۱۴	۳-۲-۲. نامه‌ی بیان هدف (Statement Of Purpose)
۱۴	۳-۲-۳. توصیه‌نامه (Recommendation Letter)
۱۵	۳-۲-۴. فرم درخواست پذیرش (Application Form)
۱۵	۳-۲-۵. مدارک زبان انگلیسی
۱۶	۳-۲-۶. نامه‌ی مکاتبه (Cover Letter)
۱۶	۳-۲-۷. پروپوزال رساله‌ی دکترای
۱۷	۳-۳. تقاضای پذیرش و کمک‌هزینه‌ی تحصیلی
۱۸	۳-۴. تصمیم‌گیری نهایی از بین دانشگاه‌های پذیرفته‌شده
۱۹	۳-۵. حل مساله‌ی تعهد تحصیل رایگان، خدمت نظام وظیفه و تقاضای ویزای
۲۰	۳-۶. آمادگی برای سفر و فراهم کردن هزینه‌ها و لوازم اولیه
۲۱	۴. برای کجاها اقدام کنیم؟
۲۱	۴-۱. آلمان
۲۳	۴-۲. هلند
۲۴	۴-۳. اتریش
۲۴	۴-۴. فرانسه

۲۶	۴-۵. بلژیک
۲۷	۴-۶. سوئیس
۲۷	۴-۷. اسپانیا
۲۷	۴-۸. ایتالیا
۲۸	۴-۹. سوئد
۲۸	۴-۱۰. دانمارک
۲۹	۴-۱۱. فنلاند
۳۰	پیوست الف. شبکه‌ها دانشگاه‌ها در اروپا
۳۳	پیوست ب. لیست دانشگاه‌های پیشنهادی در اروپا
۳۸	پیوست ج. موسسه‌ی مطالعات پیشرفته‌ی وین
۴۱	پیوست د. راهنمای امتحان GRE

۱. مقدمه

درخواست ادامه‌ی تحصیل در دانشگاه‌های خارج از کشور، فرآیندی طولانی، پرهزینه و گاه طاقت‌فرسا است. پیش از شروع به اقدام برای درخواست پذیرش، خوب فکر کنید که چرا من، در این رشته (با وجود امکان تغییر رشته)، در این زمان (با وجود امکان تعویق درخواست به ترم یا سال آینده)، در این شهر و کشور (با وجود امکان انتخاب شهر یا کشوری متفاوت)، در این مقطع (با وجود امکان تعویق درخواست به مقطع تحصیلی بعدی) و در این دانشگاه (با وجود امکان انتخاب دانشگاه‌های دیگر) می‌خواهم در خارج از کشور (با وجود امکان ادامه‌ی تحصیل در داخل کشور) تحصیلات (با وجود سایر امکان‌ها مانند کار) خود را ادامه بدهم؟ تازمانی‌که پاسخی قانع‌کننده به هر یک از این سؤالات ندارید، به‌هیچ‌وجه به ادامه‌ی تحصیل در خارج از کشور حتی فکر هم نکنید.

همواره هزینه‌ی فرصت انتخابتان را در نظر بگیرید: شما با انتخاب ادامه‌ی تحصیل در خارج، امکان انتخاب بسیاری از گزینه‌های خود در داخل کشور (خانواده، کار و ...) را دست‌کم تا مدتی از دست می‌دهید و البته بسیاری چیزها نیز در مقابل به‌دست می‌آورید که گاه اساساً امکان تجربه‌ی آنها در داخل کشور وجود ندارد. مهاجرت هرچند کوتاه‌مدت برای ادامه تحصیل، تاثیرات پایدار و تعیین‌کننده‌ای بر فرد دارد که حتی اقدام برای آن نیز نیاز به توان و آمادگی روحی بالایی دارد. نمی‌توان در این انتخاب‌های بزرگ، از روی دست دیگران نوشت. چنین تصمیم‌هایی همان‌قدر که می‌توانند پیش‌برنده و تعالی‌بخش باشند؛ می‌توانند باعث سرخوردگی و واماندگی شوند، اگر از روی ساده‌انگاری و کورکورانه صورت گرفته باشند.

۲. تحصیل دکترای اقتصاد در اروپا

دانشگاه‌های خوب اروپا^۱ برای کسانی که شانس ادامه‌ی تحصیل در ۳۰ دانشگاه برتر دنیا در اقتصاد (۲۱ و ۲) را ندارند، کاملاً قابل توصیه و از نظر کیفیت بالای امکانات آموزشی و پژوهشی، امکان کسب تجربه‌های متفاوت فرهنگی و اجتماعی، شانس دریافت کمک‌هزینه‌ی تحصیلی و حمایت دانشکده در زمان ورود به بازار کار قابل مقایسه با سایر دانشگاه‌های ممتاز آمریکای شمالی هستند. همچنین امکان تحصیل رایگان، رفت‌وآمد آسان‌تر به ایران (چه به لحاظ هزینه و چه به لحاظ عدم نیاز به دریافت ویزای جدید برای هربار ورود)، امکان یادگیری زبان سوم، آب و هوای مناسب‌تر (دست‌کم در مقایسه با بیشتر نقاط کانادا)، دسترسی بسیار ساده به سایر کشورهای اروپایی (به‌ویژه برای شرکت در کنفرانس‌ها و مدارس تابستانی) و احتمال بسیار بیشتر دریافت ویزا^۴ نیز می‌توانند تحصیل در اروپا را در مقایسه با آمریکای شمالی جذاب‌تر سازند. می‌توان تصور کرد که با تغییر رویه‌ی وزارت علوم در متوقف کردن ارائه‌ی بورسیه‌های جدید برای تحصیل در آمریکا، کانادا و انگلستان، روند توجه به دانشگاه‌های اروپایی سرعت بیشتری نیز به خود بگیرد. ضمن این که با افزایش تعداد دانشجویان ایرانی در دانشگاه‌های خوب کشورهایی مثل آلمان، هلند و اتریش، از طرفی دانشگاه‌های خوب ایرانی در آنجا شناخته و از سوی دیگر اطلاعات دقیق‌تری از نظام آموزشی در کشورهای اروپایی به داخل منتقل می‌گردد.

۲-۱. نظام آموزشی دکترا در دانشگاه‌های اروپا

در سال‌های اخیر نظام آموزشی دکترا در دانشگاه‌های خوب اروپا از هر نظر در حال میل به نظام آموزشی آمریکایی هستند. حتی به‌نظر می‌رسد که در سال‌های آتی بسیاری از دانشگاه‌های آلمان و سوئد، مانند دانشگاه‌های آمریکای شمالی از دانشجویان غیر دکترا شهریه دریافت خواهند کرد. به‌دلیل این‌که نظام آموزش اقتصاد در مقطع کارشناسی عموماً دارای سطح پایین ریاضیات و بیشتر شامل آموزش مفاهیم پایه‌ی اقتصادی است؛ دانشگاه‌های خوب

^۱ در این متن هر جا سخن از اروپا می‌رود، منظور اروپای قاره‌ای است که انگلستان را در بر نمی‌گیرد.

^۲ <http://www.econphd.net/rank/rallec.htm>

^۳ http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=786244

^۴ دریافت ویزای همسر در برخی کشورهای اروپایی مثل اتریش و هلند در بسیاری مواقع عملاً سخت‌تر از آمریکای شمالی است و ممکن است نیاز به بیش از یک سال زمان انتظار داشته باشد.

اروپا در اقتصاد مانند دانشگاه‌های مطرح آمریکای شمالی، دانشجویان با پیش‌زمینه‌ی تحصیلی مهندسی و ریاضی، را به دلیل توانایی تحلیلی نسبی بالاتر، به سایرین (حتی گاه دانشجویان اقتصاد!) ترجیح می‌دهند.

در سایت اینامیکس^۱ می‌توانید اطلاعاتی‌های پذیرش دکترای اقتصاد و اعلام بورس‌ها و کمک‌هزینه‌های تحصیلی را در سراسر جهان و به‌ویژه در اروپا به‌دست آورید. این سایت به‌طور مرتب، به‌ویژه در ماه‌های ابتدایی سال میلادی به‌روز می‌شود. همین‌طور کمیسیون اروپا، بورس ارasmus^۲ (Erasmus Mundus) را در مقطع کارشناسی ارشد در تمامی رشته‌ها با همکاری دانشگاه‌های مختلف اروپایی ارائه می‌دهد که در مورد رشته‌ی اقتصاد می‌توان به اقتصاد و مدیریت^۳، حقوق و اقتصاد^۴، اقتصاد تجارت بین‌الملل^۵، اقتصاد، حکومت و جامعه^۶ و مدل‌ها و روش‌های اقتصاد کمی^۷ اشاره کرد. اطلاعات تکمیلی را نیز می‌توانید در سایت تحصیل در اروپا^۸ و سایت کمیسیون اروپا^۹ جستجو کنید. اطلاعات کلی در مورد تحصیل در اقتصاد را نیز می‌توانید در پایگاه منابع اینترنتی اقتصاد^{۱۰} وابسته به دانشگاه هلسینکی پیدا کنید. اساساً دو نظام آموزشی در مقطع بعد از کارشناسی‌ارشد در اروپا وجود دارد:

۱-۱-۲. دوره‌های دکترا^{۱۱} (Doctorate)

در این سیستم، فرد در یک دوره‌ی دست‌کم سه ساله، روی رساله‌ی دکترای خود کار می‌کند و تنها در صورت صلاح‌دید استاد راهنما، برخی دروس تکمیلی را نیز می‌گذراند. بزرگ‌ترین مزیت این نظام آموزشی انعطاف‌پذیری آن است. باین‌حال همواره این ایراد بر آن وارد است که دانشجو تنها در یک زمینه‌ی خاص آن رشته‌ی متخصص می‌شود، بی‌آن دروس پایه‌ای رشته‌ی خود را گذرانده باشد. ضمن این که سیاست عدم‌گزینش برای ورود به دوره‌ی تحصیلات تکمیلی^{۱۲} در برخی کشورها مانند اتریش و فرانسه نیز از کیفیت این سبک دوره‌ی دکترا کاسته است.

¹ <http://www.inomics.com/cgi/job>

² http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/projects/social_en.html

³ <http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/projects/2006/14.pdf>

⁴ <http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/projects/2004/16.pdf>

⁵ <http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/projects/2006/19.pdf>

⁶ <http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/projects/2007/143.pdf>

⁷ <http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/projects/2006/118.pdf>

⁸ <http://www.study-in-europe.org/>

⁹ http://ec.europa.eu/education/policies/educ/higher/higher_en.html

¹⁰ <http://www.helsinki.fi/WebEc/framea2.html>

¹¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Doctorate>

¹² به این معنی که هرکس به صرف داشتن مدرک فوق لیسانس از آن کشور یا سایر کشورهای اروپایی می‌تواند وارد دوره‌ی دکترا شود!

در نظام آموزشی پی.اچ.دی، مشابه نظام آموزشی آمریکایی، معمولاً در طول دو سال اول تحصیل و پیش از شروع کار روی رساله‌ی دکتر، طوری با دانشجو رفتار می‌شود که انگار هیچ‌آشنایی قبلی با اقتصاد نداشته است. در این مدت او موظف است مجموعه‌ای از دروس پایه‌ی رشته‌ی خود^۲ را عموماً به زبان انگلیسی بگذراند. این سیاست بسیاری از دانشگاه‌های خوب اروپایی و آمریکایی است که در سال اول تعداد زیادی دانشجو (حدود ۲۰ نفر) را می‌پذیرند و در رقابت داخلی، گاه تا بیش از نیمی از این تعداد را در سال دوم حذف می‌کنند!

فرد در صورت قبولی در امتحانات جداگانه‌ی هریک از دروس در طول سال تحصیلی و امتحان جامع از همه‌ی دروس در پایان سال اول تحصیل، ادامه‌ی فعالیت‌های پژوهشی خود را در راستای موضوع رساله‌ی دکترای خود متمرکز می‌کند. در صورتی که دانشجو موفق به عبور از مرحله‌ی امتحانات نشود، این انتخاب را دارد که با اخذ مدرک فوق‌لیسانس دانشکده را ترک کند. این سیاست تضمین می‌کند که فرد، صاحب یک سطح حداقلی از دانش پایه مورد نیاز در رشته‌ی خود می‌باشد و لذا علامت موثری برای بازار کار آتی است.

در سال دوم، می‌توان بسته به علاقه‌ی تحقیقاتی و موضوع پایان‌نامه، دروس تخصصی^۳ را انتخاب کرد. این دروس عموماً طوری طراحی می‌شوند که دانشجویان را به سرعت با پیشرفت‌های تحقیقاتی در زمینه‌ی مورد نظر آشنا کنند. معمولاً بعد از مقدمه و مرور مقالات کلاسیک در موضوع مورد نظر، بیشتر زمان کلاس به مطالعه‌ی آخرین دستاوردهای علمی و مطالعه سوالات بی‌پاسخ آن شاخه‌ی علمی می‌گذرد. نوشتن مقاله‌های تحقیقاتی در برخی از برنامه‌های آموزشی به دانشجویان کمک می‌کند تا کم‌کم به موضوع پایان‌نامه‌ی خود به‌طور جدی‌تری فکر کنند.

معمولاً بعد از گذراندن دروس تخصصی (پایان سال سوم) دانشجویان باید یا یک امتحان دیگر را بگذرانند و یا یک مقاله در یکی از زمینه‌های تخصصی بنویسند. بعد از این مرحله نوبت به پایان‌نامه می‌رسد که معمولاً عبارت است از مجموعه‌ی مقالاتی که دانشجو در دوره‌ی دکترای می‌نویسد. این مقالات عموماً باید به تشخیص استاد راهنما، برخوردار از یک حداقل استاندارد و قابل چاپ در ژورنال‌های معتبر باشند. به‌طور کلی دوره‌های پی.اچ.دی در مقایسه با دوره‌های

¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Phd>

² معمولاً شامل اقتصاد خرد پیشرفته، اقتصاد کلان پیشرفته، نظریه‌ی بازی‌ها، نظریه‌ی قراردادهای، برنامه‌ریزی و بهینه‌سازی پویا، اقتصاد سنجی و روش‌های آماری و ...

³ معمولاً شامل رشد و توسعه، اقتصاد پول و بانک، اقتصادسنجی پیشرفته، تئوری اقتصاد و تعادل عمومی، نظریه‌ی بازی‌ها، اقتصاد مالی، اقتصاد سیاسی، سازماندهی صنعتی و ...

دکترا، معمولا نظام پذیرش رقابتی‌تر، حال و هوای بین‌المللی‌تر و سیاست‌های روشن‌تر و مشخص‌تری درباره‌ی کمک‌هزینه‌ی مالی دارند. اصولا تقریبا تمامی برنامه‌های توصیه‌شده در اینجا از این جنس هستند.

۳. چگونه اقدام کنیم؟

بطور خلاصه فرآیند درخواست ادامه تحصیل در مقطع دکترا در دانشگاه‌های اروپا شامل مراحل شش‌گانه‌ی زیر است:

۱. جستجو و انتخاب فرصت‌های ادامه‌ی تحصیل (رشته، مقطع و لیست اساتید و دانشگاه‌های منتخب، مهلت ارسال مدارک) و کمک‌هزینه‌ی تحصیلی (شرایط و مدارک لازم، مهلت ارسال مدارک)
۲. آماده‌کردن مدارک لازم (رزومه^۱، نامه‌ی بیان هدف^۲، توصیه‌نامه‌ها^۳، نامه‌ی مکاتبه^۴، پروپوزال دکترا^۵، مدارک زبان انگلیسی، ترجمه‌ی ریزنمرات و مدارک رسمی فارغ‌التحصیلی و در صورت لزوم تایید آنها توسط سفارت کشور مربوطه)
۳. تقاضای پذیرش و کمک‌هزینه‌ی تحصیلی
۴. تصمیم‌گیری نهایی از بین دانشگاه‌های پذیرفته‌شده
۵. حل مساله‌ی تعهد تحصیل رایگان، خدمت نظام وظیفه و تقاضای ویزای
۶. آمادگی برای سفر و فراهم کردن هزینه‌ها و لوازم اولیه

عملاً برای چنین فرآیندی معمولاً دست‌کم حدود ۱ سال زمان احتیاج است. هزینه‌ی این فرآیند بیش از آن‌که هزینه‌ی ظاهری مالی باشد، هزینه‌ی فرصت زمانی است که صرف جستجو و انتخاب فرصت‌های تحصیلی، آماده و ارسال کردن مدارک لازم می‌کنید. هدف چنین راهنمایی‌هایی نیز کاستن این هزینه فرصت برای شما است. برای شروع می‌توانید نظرات کریستین رواسلر را در اینجا^۶ و توصیه‌های تونی ویلیامز را در اینجا (فایل پی‌دی‌اف)^۷ مطالعه کنید.

¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Resume>

² http://en.wikipedia.org/wiki/Statement_of_purpose

³ http://en.wikipedia.org/wiki/Recommendation_letter

⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Cover_letter

⁵ آماده کردن نامه‌ی مکاتبه و پروپوزال دکترا معمولاً تنها برای درخواست دوره‌های دکترا لازم است نه دوره‌های پی‌اچ‌دی.

⁶ <http://www.econphd.net/guide.htm>

⁷ <http://www.econphd.net/downloads/twcomments.pdf>

۳-۱. جستجو و انتخاب فرصت‌های تحصیلی

پیش از جستجو برای یافتن دانشگاه‌ها و اساتید، باید اولویت‌های خود را به‌طور دقیق مشخص کرده باشید. در غیر این‌صورت انتخاب از میان صدها دانشگاه و هزاران استاد در کشورهای مختلف اروپایی غیرممکن خواهد بود. سبد درخواست‌های پذیرش برای ادامه‌ی تحصیل مانند سبد دارایی‌ها در بازار سهام است و مانند آن باید مدیریت ریسک و تنوع‌بخشی شود. در حالت ایده‌آل باید برای ترکیبی از دانشگاه‌های آمریکا، کانادا و اروپا (مجموعاً دست‌کم ده دانشگاه) و شامل رتبه‌های بالا، متوسط و حتی معمولی اقدام کرد. توجه داشته باشید که همواره این‌گونه نیست که انتخاب یک دانشگاه بالاتر در رتبه‌بندی بر دانشگاه‌های پایین‌تر برتری داشته باشد!

به‌طور کلی ملاک تصمیم‌گیری خود را تماماً براساس رتبه‌بندی دانشگاه‌ها^۱ قرار ندهید. بسیاری از رتبه‌بندی‌هایی که ممکن است در اینترنت پیدا کنید اعتبار لازم را برای استناد ندارند (مثلاً ممکن است براساس نظرسنجی و نه معیارهای آکادمیک (۱ و ۲)^۲ شکل گرفته باشند) و یا حتی با وجود اعتبار، نمایان‌گر رتبه‌بندی کلی دانشگاه‌ها در تمامی رشته‌های آن و نه یک رشته‌ی خاص مثل اقتصاد باشد. (مثلاً بسیاری از دانشکده‌های خوب اقتصاد در اروپا را می‌توان در دانشگاه‌هایی با رتبه‌ی کلی پایین یافت). سرانجام ممکن است با وجود این همه، رتبه‌بندی مربوط به خیلی سال‌ها پیش و بنابراین برای تصمیم‌گیری در امروز نامناسب باشد.

رتبه‌بندی در بهترین شرایط شامل اعتبار، اختصاص و روزآمدی (که کمتر در رتبه‌بندی‌های دانشگاه‌های اروپایی (۱ و ۲)^۳ به‌چشم می‌خورد)؛ به دلایل مختلف وقفه‌ای چندساله از رتبه‌ی واقعی امروز هر دانشگاه را به‌دست می‌دهد که این خود نیز می‌تواند گمراه‌کننده و غلط‌انداز باشد^۴. در مقابل می‌توانید روی برخی برنامه‌ها (مثل مدرسه‌ی فاینانس وین (VGSF) و مرکز اروپایی تحقیق در اقتصاد وابسته به دانشگاه آزاد بروکسل (ECARES))، که به دلیل نوپایی، هنوز رتبه‌ی بالایی را به دست نیاورده‌اند، متمرکز شوید؛ چون ضمن دارا بودن کیفیت مناسب، شانس پذیرش در آن‌ها بالاتر است.

¹ http://en.wikipedia.org/wiki/University_ranking

² <http://www.uoguelph.ca/~tstengos/earank93.pdf>

³ <http://student.ulb.ac.be/~tcoupe/ranking.html>

⁴ <http://www.le.ac.uk/economics/research/rankings/europerank.xls>

⁵ <http://www.core.ucl.ac.be/econometrics/Bauwens/Rankings/EuropeanRanking.pdf>

⁶ به‌عنوان نمونه، دانشگاه تولوز در فرانسه، بن در آلمان و تیلیبورگ در هلند، هیچ‌یک به‌خوبی جایگاه امروزشان در رتبه‌بندی‌ها نیستند. چراکه مثلاً بازنشستگی یا انتقال اساتید برجسته‌ی قبلی به دانشگاهی دیگر، اثر خود را نه در رده‌بندی جدید که در چندین سال بعد ظاهر می‌کند.

رتبه‌بندی دانشگاه‌ها تنها می‌تواند به عنوان یک عامل در کنار سایر عوامل تعیین‌کننده مانند شرایط کمک‌هزینه، امکان اقامت (خصوصاً برای همسر)، اجازه‌ی کار، امکان یافتن کار، سهولت ویزا، سهولت رفت‌وآمد به ایران، آب‌وهوا، زبان تحصیل و زندگی، مخارج زندگی، تعداد دانشجویان و مهاجران ایرانی، امکان دریافت اجازه‌ی اقامت بعد از پایان تحصیل و مجموعه‌ی دلایل شخصی هر فرد لحاظ شود. طبیعی است که وزن هر یک از این عوامل در نگاه هر کسی می‌تواند متفاوت باشد.

توجه داشته باشید که به‌طور نسبی پذیرش دکترا در رشته‌های علوم انسانی به‌طور کلی و رشته‌ی اقتصاد به‌طور خاص، به‌مراتب دشوارتر رشته‌های مهندسی و حتی علوم پایه است. اساساً سطح آموزش مهندسی و علوم پایه، دست‌کم در دانشگاهی مانند صنعتی شریف، کاملاً قابل مقایسه با بسیاری از دانشگاه‌های طراز اول دنیا در این رشته‌ها است؛ در همان حال که سطح آموزش علوم انسانی در بهترین دانشکده‌های آنها در ایران فاصله‌ی عمیق و دردناک با حتی یک دانشگاه متوسط اروپایی دارد؛ فاصله‌ی که در مقطع تحصیلات تکمیلی اساساً به دوگانگی و دوپارگی تبدیل می‌شود، انگار که اساساً از دو رشته‌ی متفاوت سخن می‌گوییم! تاجایی که سطح و محتوای آموزشی در رشته‌ای مانند اقتصاد در ایران، به‌کلی متفاوت از جریان غالب آن در سایر دانشگاه‌های دنیا است! ... شما به‌راحتی می‌توانید در هر یک از بهترین دانشکده‌های مهندسی در آمریکای شمالی، ده‌ها دانشجوی ایرانی را پیدا کنید. درحالی‌که تاجایی که ما می‌دانیم، تعداد کل دانشجویان و فارغ‌التحصیلان ایرانی دکترای اقتصاد در تمام اروپا در تمامی این سال‌ها به زحمت از تعداد انگشتان دو دست فراتر می‌رود!

ضمن این‌که به‌طور کلی در دانشگاه‌های خارج از کشور برخلاف ایران، برخی رشته‌های علوم انسانی مثل اقتصاد و فینانس عموماً محبوب‌تر و پردرآمدتر و بنابراین پذیرش در آنها سخت‌تر و رقابتی‌تر از رشته‌های فنی است. این سختی پذیرش در دانشگاه‌های اروپا به دلیل نظام نوپای آموزشی و نداشتن سابقه‌ی قبلی از دانشجویان ایرانی، دوچندان دشوار می‌شود. به‌طور کلی شانس پذیرش در دانشگاه‌های خوب اروپا (گاه تا حدود ۱ به ۵۰) بسیار کمتر از بسیاری از دانشگاه‌های آمریکا (گاه تا حدود ۱ به ۳ و یا ۱ به ۲) است.^۱

برای شروع سایت وبومتریکس^۲ با در اختیار داشتن لیست تمام دانشگاه‌های دنیا و رتبه‌بندی منطقه‌ای آنها می‌تواند مناسب باشد. لیست تمامی دانشکده‌های اقتصاد را در EDIRC^۳، دانشگاه‌های غیر آمریکایی را در راهنمای

^۱ <http://www.econphd.net/decision04.xls>

^۲ <http://www.webometrics.info/>

^۳ <http://edirc.repec.org/>

دانشگاه ویکتوریا^۱ و دانشگاه‌های آمریکای شمالی را در راهنمای پترسون^۲ دنبال کنید. همین‌طور می‌توانید به سایت برای دانشگاه‌های بین‌المللی^۳ و راهنمای رتبه‌بندی دانشگاه‌های سایت دانشگاه ایلینویز^۴ و یا اینجا^۵ مراجعه کنید. بهتر است نتایج جستجوی خود را (شامل نام دانشگاه، آدرس پست الکترونیکی اساتید مرتبط در آن دانشگاه، شرایط و مدارک لازم و مهلت ارسال آن‌ها) در یک فایل (مثلا اکسل) به‌طور مرتب نگاه‌دارید و همواره آن را به‌روز کنید. همین‌طور می‌توانید جستجوی پیشرفته‌تر را براساس زمینه‌های تخصصی هر دانشگاه، با سایت EconPhD^۶، این فایل اکسل و یا از راهنمای سایت دانشگاه آزاد آمستردام^۷، شروع کنید. پس از ورود به وبسایت هر دانشگاه می‌توانید اطلاعات و فرم‌های لازم را در وبسایت هر دانشکده و یا مرکز تحصیلات تکمیلی آن دانشگاه به‌دست آورید. در پیوست نیز لیست شبکه‌های دانشگاه‌های اقتصاد و دانشگاه‌های پیشنهادی در اروپا آمده است که می‌تواند به انتخاب مناسب‌تر شما کمک کند.

۲-۳. آماده‌کردن مدارک لازم

مدارک مورد نیاز برای درخواست پذیرش از دانشگاه‌های خوب اروپا مشابه دانشگاه‌های آمریکای شمالی ولی با درجه‌ی اهمیت متفاوت است. مثلا معدل تحصیلی در اروپا عموماً کمتر از دانشگاه‌های آمریکای شمالی تعیین‌کننده است. در صورتی که در زمان درخواست پذیرش، مدارک رسمی تحصیلی و ریزنمرات خود را به‌دلیل عدم فارغ‌التحصیلی در اختیار ندارید، می‌توانید موضوع را صادقانه با دانشگاه درمیان بگذارید و به آنها اطمینان بدهید که در صورت قبولی، مدارک رسمی را بعداً برایشان ارسال خواهید کرد. بسیاری از دانشگاه‌ها در این فاصله معمولاً ترجمه‌ی غیر رسمی نمرات را نیز می‌پذیرند. می‌توانید برای توضیحات بیشتر در مورد چگونگی تهیه‌ی مجموعه‌ی مدارک لازم برای درخواست پذیرش، می‌توانید به راهنمای Applying The Iranian Way^۸ در سایت انجمن دانشجویان ایرانی MIT^۹ نیز مراجعه کنید.

^۱ http://web.uvic.ca/econ/depts_Uvic.html

^۲ http://www.albany.edu/econ/eco_phds.html

^۳ <http://www.4icu.org/>

^۴ <http://www.library.uiuc.edu/edx/rankings.htm>

^۵ http://www.paked.net/higher_education/rankings/rankings.htm

^۶ <http://www.econphd.net/rankings.htm>

^۷ <http://www.feweb.vu.nl/econometricLinks/rankings/>

^۸ <http://web.mit.edu/persian/www/RESOURCES/apply.html>

^۹ <http://web.mit.edu/persian/www/index.html>

۱-۲-۳. رزومه‌ی تحصیلی (Curriculum Vitae)

معمولاً به رزومه‌ی تحصیلی C.V می‌گویند تا از رزومه‌ای که برای کسب موقعیت شغلی آماده می‌شود، مجزا شود. در رزومه‌ی شغلی، تاکید بیشتر بر تجربیات و سوابق کاری است. در حالی که رزومه‌ی تحصیلی بیشتر بر سوابق تحصیلی و زمینه‌های تحقیقاتی تاکید دارد. در رزومه باید این موارد و معمولاً به همین ترتیب به طور دقیق ذکر شود:

✓ شرح مشخصات کامل فردی (نام، تاریخ و محل تولد، ملیت، آدرس، شماره‌های تماس، آدرس پست الکترونیکی)

✓ شرح دوره‌های تحصیلی به ترتیب زمانی از حال تا گذشته (مقطع، نام رشته، دانشگاه، تاریخ شروع و پایان و گاه حتی معدل و نام دروس مهم گذرانده شده)

✓ زمینه‌های خاص مورد علاقه برای تحقیق^۱ به ترتیب اهمیت

✓ لیست مقالات چاپ شده و یا ارائه شده در ژورنال‌ها و کنفرانس‌ها و حتی مقالات در دست تهیه^۲ به ترتیب زمانی از حال تا گذشته (نام نویسندگان، نام مقاله و مشخصات کامل محل و زمان چاپ)

✓ موفقیت‌های تحصیلی^۳ به ترتیب زمانی از حال تا گذشته (مانند رتبه‌ی بالای کنکور و دریافت بورس تحصیلی)

✓ سوابق کاری به ترتیب زمانی از حال تا گذشته

✓ سطح زبان به ترتیب تسلط (فارسی، انگلیسی و سپس سایر زبان‌ها)

✓ میزان آشنایی به نرم‌افزارهای مختلف به ترتیب تسلط^۴

✓ فعالیت‌ها اجتماعی و دانشجویی^۵ و علاقه‌مندی‌های فوق برنامه به ترتیب اهمیت (موسیقی، ورزش و ...)

✓ نام اساتید^۶ برای اطلاعات بیشتر به ترتیب اهمیت (نام، درجه‌ی آکادمیک، تلفن، آدرس پستی و الکترونیکی)

در نوشتن زمینه‌های تحقیق کاملاً دقت کنید چراکه اساتید مورد نظر و موضوع رساله‌ی دکترای خود را براساس نزدیکی به همین زمینه‌های مشترک تحقیقاتی انتخاب می‌کنید. توجه داشته باشید که پیش از شروع دوره‌ی

¹ Research Interests

² Working Papers

³ Honors and Awards

⁴ Technical Skills

⁵ Professional Memberships and Academic Affiliations

⁶ References

دکتر، نوشتن آن مقاله‌ای که ممکن است در پذیرش شما تاثیر داشته باشد؛ بسیار مشکل و در رشته‌ای مانند اقتصاد و آن‌هم در فضایی مانند ایران تقریباً غیرممکن است. بنابراین نگران خالی بودن قسمت مقالات خود در رزومه نباشید! معمولاً توصیه می‌شود که رزومه بیشتر از ۲ یا ۳ صفحه نشود! با یک جستجوی ساده در اینترنت می‌توانید نمونه‌ها و راهنماهای بسیاری را برای تهیه رزومه، مانند این نمونه^۱، راهنمای دانشگاه نیواورلان^۲، راهنمای دانشگاه تورنتو^۳ و این راهنما^۴ به دست آورید.

۳-۲-۲. نامه‌ی بیان هدف (Statement Of Purpose)

این مهمترین بخش مدارک شما و تنها فرصتی است که می‌توانید از زبان و با کلمات خود به توصیف ویژگی‌های شخصی، تجربه‌ی کارهای تحقیقاتی، فعالیت‌های فوق‌برنامه و سایر زمینه‌های مورد علاقه‌تان بپردازید. سعی کنید روشن و واضح بنویسید و از کلی‌گویی و گفتارهای کلیشه‌ای پرهیز کنید. با کمک گرفتن از دیگران، مطمئن شوید که انشاء انگلیسی آن نه تنها بی‌نقص که تاثیرگذار باشد. از آنها بپرسید آیا متن را باور می‌کنند و حاضرند از بین صدها نفر متقاضی، نویسنده‌ی این متن را به دانشگاه‌شان راه بدهند؟ فکر کنید رودررو با اعضای دانشکده مورد نظر مصاحبه می‌کنید: «لطفاً به ما بگویید چرا ما باید از بین دویست نفر متقاضی، شما را انتخاب کنیم؟» ... حالا شروع کنید به نوشتن!

۳-۲-۳. توصیه‌نامه (Recommendation Letter)

معمولاً توصیه‌نامه‌ها نیز از همان اساتید ذکرشده در انتهای رزومه‌ی تحصیلی گرفته می‌شود. مهم نیست که الزاماً با آنها کلاس گذرانده باشید. سعی کنید این نامه را از کسانی بگیرید که شما را به خوبی می‌شناسند و می‌توانند با جزئیات در مورد نکات مثبت و توانایی‌هایتان بنویسند و فقط به توصیفات کلیشه‌ای اکتفا نکنند. مثلاً می‌توانند در مورد سختکوشی، پشتکار و نوآوری شما در دروس یا کار تحقیقاتی توضیح بدهند و بعد عملکرد شما رو در مقایسه با سایر دانشجویان کلاس (با ارائه شاخص‌هایی مثل نفر اول بودن در کلاس یا بین سه نفر اول در طول پنج سال تدریس و ...!) توصیف و شما را در سطح خاصی (مثلاً highly recommended) توصیه کنند. این نامه‌ها لزوماً نباید یک صفحه‌ای و کوتاه باشند. چیزی که بیش از طول نامه اهمیت دارد اطلاعاتی است که درباره‌ی شما منتقل می‌کند.

¹ <http://hbs.ucdavis.edu/ResumeSample.pdf>

² <http://grad.uno.edu/GradFaculty/docs/NominationsCV.pdf>

³ <http://dfcm.utoronto.ca/general/promotion/CV.htm>

⁴ <http://icc3.ucdavis.edu/ug-car-res.htm>

توجه کنید که بسیاری از دانشگاه‌ها فرم مخصوصی برای توصیه‌نامه دارند. بنابراین بهتر است ابتدا تمامی فرم‌ها را از وبسایت دانشکده‌ها دریافت کنید و همه را یک‌جا به اساتید خود بدهید. در سایر موارد می‌توانید یک متن ثابت را برای تمام دانشگاه‌ها ارسال کنید. گاه نیز لازم است که این فرم‌ها توسط استاد به صورت آنلاین پر شود. معمولاً برای هر دانشگاه ۲ یا ۳ توصیه‌نامه لازم است، بنابراین سعی کنید تاجایی که می‌توانید از این نامه‌ها داشته باشید تا بتوانید شانس خود را در گزینه‌های بیش‌تری امتحان کنید!

۴-۲-۳. فرم درخواست پذیرش (Application Form)

معمولاً هر دانشگاه یک فرم درخواست مخصوص به خود نیز دارد که باید با ترکیبی از اطلاعات رزومه، نامه‌ی بیان هدف و نمرات زبان، به صورت آنلاین و یا دستی، پر و ارسال شود؛ به طوری که پیش از مهلت تعیین‌شده به دانشکده‌ی مربوطه برسد.

۵-۲-۳. مدارک زبان انگلیسی

نوع مدرک زبان و حد نصاب نمره‌ی مورد قبول را می‌توانید در قسمت پذیرش سایت هر دانشکده پیدا کنید. معمولاً همه‌ی دانشگاه‌ها مدرک TOEFL یا بعضاً IELTS^۱ را می‌پذیرند. نتیجه‌ی امتحان GRE، بیشتر به عنوان سنجه‌ی توان هوشی و تفکر انتقادی دانشجو در نظر گرفته می‌شود تا دانش زبان انگلیسی او! در هر حال تاریخ امتحان خود را طوری تنظیم کنید که نتیجه‌ی امتحان به موقع و قبل از پایان زمان ارسال مدارک به دانشگاه‌های مورد نظرتان رسیده‌باشد. توجه کنید که در صورتی که در سال اول برای تدریس به عنوان دستیار پذیرفته شده باشید، معمولاً لازم است که یک امتحان صحبت کردن (Speak Test) را هم قبل از شروع کلاس‌ها بگذرانید.

TOEFL^۲ یکی از آزمون‌های سنجش دانش زبان انگلیسی اشخاصی است که می‌خواهند در یک دانشگاه انگلیسی زبان ادامه‌ی تحصیل بدهند. بیش از ۴۴۰۰ دانشگاه و کالج در سراسر دنیا، این امتحان را به رسمیت می‌شناسند. بهتر است قبل از امتحان، کد دانشگاه‌ها و دانشکده‌های مورد نظرتان را از دفترچه راهنمای تافل پیدا نمایید. این امتحان چهار توانائی خواندن (توانائی درک متون انگلیسی با موضوعات آکادمیک)، نوشتن، شنیدن (توانائی درک مکالمات انگلیسی) و گرامر (دانش تشخیص ساختار درست جملات انگلیسی) را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. کارنامه‌ی امتحان تافل

^۱ <http://www.ielts.org/>

^۲ <http://www.toefl.org/>

برای تا تعداد چهار دانشگاه مستقیماً توسط موسسه‌ی برگزارکننده‌ی آزمون، ETS¹ به‌طور رایگان ارسال گردد. برای ارسال به تعداد بیشتری از دانشگاه‌ها، به ازای هر کارنامه باید مبلغی بپردازید. اعتبار این کارنامه دو سال می‌باشد.

بعضاً دانشکده‌ها به‌ویژه در آمریکا و هلند، علاوه بر نمره‌ی TOEFL، نمره‌ی آزمون کلی GRE² (General test) را هم می‌خواهند. بعضی دانشگاه‌ها علاوه بر این، نمره‌ی آزمون موضوعی (Subject test) در تخصص مورد نظر³ را هم می‌خواهند. در برخی مواقع مانند اطمینان از توانایی‌های دانشجوی، بعضاً دانشجو را از ارائه‌ی نمره GRE معاف می‌کنند! برای توضیحات بیشتر در مورد بخش‌های مختلف این امتحان و درجه‌ی اهمیت هر یک به پیوسته د مراجعه کنید.

۳-۲-۶. نامه‌ی مکاتبه (Cover Letter)

برای پذیرش در نظام سنتی دوره‌ی دکترا در اروپا فرد باید ابتدا در راستای علایق و زمینه‌ی کاری‌اش با یک استاد راهنما از طریق پست الکترونیکی مکاتبه کند. راهنمای کلی برای نوشتن چنین نامه‌ای را می‌توانید در اینجا⁴ پیدا کنید. با توجه به این که زمان شروع و پایان دوره‌ی دکترا در این نظام، تماماً به نظر استاد راهنما بستگی دارد؛ شما می‌توانید این مکاتبات را در هر زمانی از سال انجام دهید و برخلاف نظام جدید دوره‌ی دکترا، مهلت تعیین‌شده‌ی خاصی ندارد. به این منظور می‌توانید در صفحه‌ی شخصی اساتید در سایت هر دانشکده، لیست موضوعات مورد علاقه‌ی هر استاد و زمینه‌های مطالعاتی و تحقیقاتی پیشین او را به‌دست آورید.

به‌طور کلی معمولاً هر دانشکده در یک یا چند زمینه‌ی خاص بیشتر شناخته شده است. در دانشکده‌های بزرگی مانند دانشکده‌ی اقتصاد در دانشگاه تولوز می‌توانید در هر زمینه‌ی تخصصی، چندین استاد مرتبط را پیدا کنید. توجه داشته باشید که این اساتید روزانه ده‌ها نامه‌ی الکترونیکی از قبیل نامه‌های شما دریافت می‌کنند. بنابراین به‌طور جدی از کلیشه‌نویسی، اظهار علاقه‌های بی‌مورد و نظرات گنگ و کلی در مورد مقالات جدا خودداری کنید و بیشتر تلاش کنید تا کوتاه و محترمانه، توانایی‌ها (در رزومه) و دانسته‌های خود را (در پروپوزال رساله‌ی دکترا) نشان دهید.

۳-۲-۷. پروپوزال رساله‌ی دکترا

¹ <http://www.ets.org/>

² <http://www.ets.org/gre/>

³ بیوشیمی و زیست‌شناسی سلولی مولکولی، زیست‌شناسی، شیمی، کامپیوتر، ادبیات انگلیسی، ریاضیات، فیزیک و روانشناسی

⁴ <http://web.mit.edu/pgbovine/www/email-tips.htm>

پروپوزال رساله‌ی دکترای باید دارای پرسش‌های مشخصی برای پژوهش، روشی نو برای پاسخ‌گفتن به آن‌ها و یا پاسخی نو براساس روش‌های پیشین باشد؛ به‌طوری‌که بتوان برتری این روش و یا پاسخ جدید را بر نمونه‌ی کارهای صورت‌گرفته‌ی پیشین نشان داد.

۳-۳. تقاضای پذیرش و کمک‌هزینه‌ی تحصیلی

در نظام آموزشی جدید دکترا در اروپا مانند دانشگاه‌های آمریکای شمالی، درخواست‌های ادامه‌ی تحصیل به‌صورت یک‌جا و در زمانی مشخص، در کمیته‌های خاصی از اساتید هر دانشکده بررسی و نتایج معمولاً بین ۴ تا ۸ هفته بعد اعلام می‌شود. بنابراین برخلاف نظام سنتی دکترا، در اینجا مکاتبه با استاد عموماً بی‌معنی و بی‌فایده است. با توجه به این که برخلاف دانشگاه‌های آمریکای شمالی، دانشگاه‌های اروپا (به‌جز برخی دانشگاه‌ها در هلند مانند آمستردام و لایدن) هزینه‌ای بابت بررسی درخواست پذیرش ندارند؛ تنها محدودیت شما برای تعداد درخواست‌های پذیرش، تعداد توصیه‌نامه‌ها و احتمالاً تعداد دفعاتی است که باید نمرات زبان به هر دانشگاه ارسال شود.

اگر استاد شما حاضر است تعداد زیادی از این نامه‌ها را امضا کند (که عموماً این گونه نیست!) می‌توانید با هزینه‌ای بسیار کم (حدود ۵۰۰۰ تومان) مدارکتان را با پست سفارشی، برای تعداد بیشتری از دانشگاه‌های اروپایی بفرستید. بنابراین به‌نظر می‌رسد که تصمیم بهینه برای تعداد درخواست‌ها برای دانشگاه‌های اروپایی می‌تواند تا حتی بیش از ۲۰ مورد نیز باشد. سعی کنید مدارکتان را هرچه زودتر از مهلت تعیین‌شده ارسال کنید و پیش از ارسال مدارک خود، از اعتبار دانشگاه مقصد از نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از طریق سایت اداره‌ی کل بورس و امور دانشجویان خارج^۱ مطمئن شوید.

معمولاً هر دانشکده‌ای هر سال تعدادی بورس تحصیلی (Fellowship) برای دانشجویهای ورودی در سال اول در نظر می‌گیرند. از سال‌های بعد بسته به میزان تسلط به زبان انگلیسی و توانایی تدریس معمولاً می‌توان به عنوان معلم حل‌تمرین (Teaching Assistant)، مدرس کلاس (Instructor) و یا تصحیح‌کننده تمرین‌ها (Grader) در دانشکده کار کرد. بسته به اعتبارات تحقیقاتی اساتید، امکان اینکه کارهای تحقیقی (Research Assistantship) برای دانشجویان مهیا باشد هم وجود دارد.

در برخی از دانشگاه‌ها در آلمان، هلند، ایتالیا و اتریش، پذیرش به منزله‌ی دریافت کمک‌هزینه‌ی تحصیلی نیز می‌باشد. در سایر موارد باید فرایند مشابهی را برای درخواست کمک‌هزینه‌ی تحصیلی طی کرد. معمولاً بیشتر کشورهای

¹ <http://www.msrt.ir/Persian/Policy/ForeignUnivs/index.html>

اروپایی برنامه‌ی ملی ویژه‌ای به این منظور دارند. مانند مرکز تبادلات آکادمیک آلمان^۱، بورس مهمان^۲ سوئد، کمک‌هزینه‌ی تحصیلی هلند (نوفیک^۳) و بورس ایفل^۴ فرانسه. جدای از این‌ها کمیسیون اروپا^۵، بانک جهانی (۱^۶ و ۲^۷)، اپک^۸، بانک توسعه‌ی اسلامی^۹ و بسیاری مؤسسات و بنیادهای خصوصی در دنیا مانند بنیاد روتاری^{۱۰} و بنیاد فورد^{۱۱}، به ارائه‌ی کمک‌هزینه‌های تحصیلی به دانشجویان (گاه به‌طور ویژه برای کشورهای در حال توسعه مانند ایران) می‌پردازند.

۳-۴. تصمیم‌گیری نهایی از بین دانشگاه‌های پذیرفته‌شده

معمولاً بازه‌ی اعلام نتایج (از اواخر ماه فوریه تا ماه می و بعضاً حتی دیرتر!) دوران پراضطراب و دلهره‌آوری است. تصمیم‌گیری نهایی نیز می‌تواند مانند تصمیم‌گیری اولیه و با همان ملاک‌ها صورت گیرد. مشکلی که در این مرحله وجود دارد این است که معمولاً همه‌ی این نتایج در یک زمان اعلام نمی‌شود. مهلت ارسال درخواست‌ها برای دانشگاه‌های اروپایی و آمریکای شمالی، گاه حتی تا شش ماه اختلاف زمان دارد. به‌این ترتیب زمان دریافت پاسخ از برخی گزینه‌های خوب اروپایی (مانند دانشگاه تولوز) خیلی دیرتر از آخرین مهلت ممکن برای تایید پیش‌نهاد دانشگاه‌های آمریکای شمالی و حتی بسیاری از دانشگاه‌های دیگر اروپایی است. بنابراین بسیار اتفاق می‌افتد که بهترین انتخاب با دریافت یک قبولی بهتر تغییر کند و تمام برنامه‌ریزی‌های قبلی فرد را به هم بریزد.

سعی کنید هیچ گزینه‌ای را تا آنجا که ممکن است رد نکنید و پاسخ هر پذیرش را تاجایی که می‌شود به تاخیر بیاندازید. در موارد خاص می‌توانید صادقانه از دانشگاه بخواهید که فرصت بیش‌تری برای تصمیم‌گیری به شما بدهند. توجه داشته باشید که هیچ‌وقت به‌طور هم‌زمان به دو پذیرش پاسخ مثبت ندهید. این امر جدا از این که اخلاقاً نادرست است؛ می‌تواند در سال‌های بعد روی شانس پذیرش سایرین و حتی آینده‌ی آکادمیک خودتان تاثیر منفی باقی بگذارد.

¹ <http://www.daad.de/en/index.html>

² http://www.sweden.se/templates/cs/Article____10035.aspx

³ <http://www.nuffic.nl/nfp/>

⁴ <http://www.egide.asso.fr/uk/programmes/eiffel/>

⁵ http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/index_en.html

⁶ <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/WBI/EXTWBISFP/0,,menuPK:551559~pagePK:64168427~piPK:64168435~theSitePK:551553,00.html>

⁷ <http://www.worldbank.org/wbi/mcnamara.html>

⁸ http://www.opecfund.org/news_press/2005/pr120_2005.aspx

⁹ http://www.isdb.org/english_docs/idb_home/scholarship.htm

¹⁰ <http://www.rotary.org/foundation/>

¹¹ <http://www.fordfound.org/>

۳-۵. حل مساله‌ی تعهد تحصیل رایگان، خدمت نظام وظیفه و تقاضای ویزای

خوشبختانه در صورت داشتن پذیرش رسمی، نگرانی بابت دریافت ویزای دانشجویی برای کشورهای اروپایی (دست کم تا امروز!) وجود ندارد. در صورت عدم دریافت کمک هزینه‌ی تحصیلی، سفارت‌ها معمولاً مبلغی در یک حساب بانکی در آن کشور اروپایی را به‌عنوان منبع تامین هزینه‌های زندگی در سال اول نیاز دارند. فرایند درخواست ویزای دانشجویی دست‌کم حدود ۸ هفته طول می‌کشد که باید به آن زمان انتظار برای مصاحبه‌ی سفارت را نیز اضافه کرد. بنابراین با توجه به تاریخ شروع کلاس‌ها، در زمان مناسب به این منظور اقدام کنید. ویزای اولیه معمولاً موقت و چندماهه است که بعداً باید برای تمدید آن در کشور مقصد اقدام کرد.

در صورتی که تعهد تحصیل رایگان یا خدمت نظام وظیفه دارید، باید بلافاصله پس از فارغ‌التحصیلی با ارائه‌ی مدارک لازم (نامه‌ی رسمی قبولی غیرمشروط، مدارک رسمی فارغ‌التحصیلی، نمره‌ی زبان) در دفتر اعزام با هزینه‌ی شخصی^۱ وزارت علوم نزد سرکارخانم اصفهانی تشکیل پرونده دهید. مبلغ تعهد تحصیل رایگان در هریک از دانشگاه‌های سراسری روزانه، بسته به سال شروع و مدت زمان تحصیل در هریک از مقاطع تحصیلی متفاوت و معمولاً مجموعاً بیش از یک میلیون تومان برای دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد است. می‌توانید این مبلغ را نقداً به حساب وزارت علوم واریز نمایید که در این صورت، اصل مدارک تحصیلی شما (ریزنمرات تحصیلی و اصل دانش‌نامه‌ی رسمی پایان تحصیلات کارشناسی و کارشناسی ارشد) اصطلاحاً آزاد می‌شود و برای ترجمه‌ی رسمی در اختیار شما قرار می‌گیرد.

در صورتی که برای خروج از کشور نیاز به سپردن وثیقه برای خدمت نظام وظیفه دارید، می‌توانید بدون خرید تعهد تحصیل رایگان خود، مبلغ وثیقه‌ی خود را ۵ میلیون تومان افزایش دهید (جمعاً ۲۰ میلیون تومان). در این صورت تنها کپی مدارک تحصیلی تحصیلی شما به همراه سه نسخه ترجمه‌ی رسمی آنها در اختیار شما قرار می‌گیرد. اگر برای دانشگاه مقصد، تایید این مدارک توسط سفارت مربوطه لازم باشد معمولاً ناچارید که تعهد تحصیل رایگان خود را بخرید چون به طور معمول، سفارت برای تایید ترجمه‌ی رسمی مدارک تحصیلی، اصل و نه کپی مدارک را نیاز دارد. در صورتی که در دانشگاه شبانه و یا آزاد درس خوانده‌اید، تنها لازم است که اصل مدرک خود را در اداره‌ی کل بورس و امور دانشجویان خارج^۲ تایید و سپس در یک دارالترجمه‌ی رسمی، ترجمه کنید.

^۱ <http://www.iranscholarship.net/hshakhsi/>

^۲ <http://www.iranscholarship.net/>

برای حل مسأله‌ی خدمت نظام وظیفه^۱ می‌توانید مبلغ ۱۵ میلیون تومان ضمانت بانکی و یا به همین میزان سند شش‌دانگ واحد مسکونی به تایید کارشناس رسمی دادگستری، در رهن وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بگذارید. در تمام مدت تحصیل امکان پس‌گرفتن و یا معاوضه سند و بنابراین خرید و فروش آن وجود ندارد. با سپردن ضمانت بانکی، بدون داشتن دروسها و زمان طولانی کارشناسی سند واحد مسکونی، در تمام مدت تحصیل سود بانکی پول خود را نیز دریافت می‌کنید و در صورت عدم بازگشت به کشور، تنها همین مبلغ را از دست خواهید داد. درحالی‌که در این حالت در روش دوم، سند واحد مسکونی به مزایده گذاشته و زیان هنگفتی به خانواده‌تان وارد می‌شود. بنابراین برای حل مسأله‌ی خدمت نظام وظیفه، سپردن ضمانت بانکی به‌شدت توصیه می‌گردد.

۳-۶. آمادگی برای سفر و فراهم کردن هزینه‌ها و لوازم اولیه

هزینه‌ی زندگی (شامل مسکن، بیمه، خوراک و هزینه‌های معمول تحصیلی و زندگی) در اروپا بسته به شهر محل اقامت به‌طور متوسط در ماه، بین ۸۰۰-۵۰۰ یورو برای یک نفر و ۱۲۰۰-۹۰۰ یورو برای دونفر است. در صورت عدم دریافت کمک‌هزینه، امکان فراهم کردن کامل چنین مبلغی با اجازه‌ی کار محدود دانشجویی (حداکثر ۱۰ ساعت در هفته) معمولاً میسر نیست. بنابراین حتی در صورتی‌که کمک‌هزینه‌ی تحصیلی دارید تاجایی‌که می‌توانید همراه خود از ایران پول بیاورید! خوب است پیش از ترک ایران چکاپ کامل پزشکی را انجام دهید. با توجه به محدودیت بار، تنها وسایل ضروری را همراه خود بیاورید که به‌نظر می‌رسد تهیه‌ی آنها دست‌کم در هفته‌های اول آسان نباشد.^۲ حتماً زمان لازم را برای خداحافظی از دوستان خود در نظر بگیرید!

^۱ http://www.police.ir/vazifeh_omomi/index.htm

^۲ وسایل خواب، غذاخوری، داروهای اولیه، لوازم‌التحریر، جزوه‌ها و کتاب‌های مهم درسی، مدارک شخصی و ترجمه‌ی رسمی آنها، نرم‌افزار، فایل‌های موسیقی و ...

۴. برای کجاها اقدام کنیم؟

به طور کلی هلند و آلمان مناسب‌ترین گزینه‌ها برای تحصیل دکترای اقتصاد در اروپا هستند. زبان تحصیل در تمامی برنامه‌های خوب اقتصاد در اروپا، انگلیسی است ولی عموماً برای زندگی روزمره دانستن دانش حداقلی از زبان محلی ضروری به نظر می‌رسد که می‌تواند در طول دوران زندگی در آن کشور کسب شود.

۴-۱. آلمان

مرکز یونی‌آسیست^۱ این امکان را فراهم آورده است که با پرداخت ۵۰ یورو، به‌طور متمرکز برای تعداد زیادی از دانشگاه‌ها در آلمان تقاضای پذیرش بفرستید که البته عموماً شامل دانشگاه‌های خوب و سطح بالا نمی‌شود و به‌نظر می‌رسد بیش‌تر برای درخواست پذیرش در مقطع کارشناسی مناسب باشد. پس از پایان تحصیلات در آلمان می‌توان تا یک‌سال با ویزای کار، به‌کار مشغول شد که این دوره قابل تمدید به سال‌های بیش‌تر نیز است و سرانجام امکان گرفتن اقامت نیز وجود دارد. به‌طور کلی در آلمان، دانشگاه بن در اقتصاد خرد، مانهایم در اقتصاد کلان و فرانکفورت در فاینانس مطرح‌ترین دانشگاه‌ها هستند. پذیرش در هریک از دانشگاه‌های مونیخ، مانهایم، بن و روهر و عموماً فرانکفورت با بررسی بیش از ۱۱۰۰ یورو در ماه برای سال اول همراه است که می‌تواند با توجه به وضعیت آموزشی برای سال‌های بعد نیز تمدید شود.

مهم‌ترین منبع اطلاعات تحصیلی و کمک هزینه‌ی مالی در آلمان مرکز تبادلات آکادمیک است که هر سال به تعداد مشخصی از متقاضیان در هر کشور و از جمله ایران بورس تحصیلی اختصاص می‌دهد. متأسفانه این مرکز همچنان براساس نظام سنتی دکترا پذیرش می‌کند و ارائه پروپوزال دکترا جزء مدارک مورد نیاز آن است. اطلاعات فارسی این بورس را می‌توانید در سایت فارسی مرکز تبادلات آکادمیک^۲ دنبال کنید. در صورت تمایل می‌توانید با تماس با نمایندگی این مرکز در تهران، از مشاوره‌ی رایگان تحصیل در آلمان نیز استفاده کنید. بنیاد تحقیقات آلمان^۳ نیز بودجه‌های تحقیقاتی زیادی را با نظر گروه‌های تحقیقاتی و دانشکده‌ها و مراکز تحقیقاتی مرتبط، در اختیار دانشجویان دکترا و فوق دکترا قرار می‌دهد و نمی‌توان به‌طور شخصی برای این پروژه‌ها اقدام نمود.

^۱ <http://www.uni-assist.de/>

^۲ http://ic.daad.de/tehran/index_fa.html

^۳ <http://www.dfg.de/en/index.html>

جدای از این، مؤسسات تحقیقاتی زیادی در آلمان وجود دارند که دوره‌های دکتری تخصصی در آنها با کمک

هزینه‌ی مالی نیز همراه است مانند:

- ✓ Doctorate studies in Economics at International Max Planck Research School on Adapting Behavior in a Fundamentally Uncertain World¹
- ✓ Doctorate studies in Economics of Innovative Change at Jena Graduate Academy School for Human Behavior in Social & Economic Change²
- ✓ International Max Planck Research School on the Social and Political Constitution of the Economy³ (IMPRS-SPCE) is a joint international PhD Program of the Max Planck Institute for the Study of Societies⁴ (MPIfG) and the Department of Economics and Social Sciences of the University of Cologne⁵
- ✓ Economic Behavior and Interaction Models (EBIM) in cooperation between Bielefeld University⁶ and the Ecole Doctorale d'Économie of the Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne⁷ and Funded by the German Science Foundation (DFG), the German-French University⁸ (DFH/UFA) and the Ministère de l'éducation nationale, de l'enseignement supérieur et de la recherche (MENSUR)⁹
- ✓ German Institute of Economic Research¹⁰

همچنین در صورتی که با سن کمتر از ۲۶ سال از هر یک از دانشگاه‌های زیر پذیرش دارید:

- ✓ Humboldt-Universität zu Berlin
- ✓ Johann Wolfgang Goethe-Universität Frankfurt am Main
- ✓ HWWI – Institut für Wirtschafts- forschung Hamburg
- ✓ Helmut-Schmidt-Universität Universität der Bundeswehr Hamburg
- ✓ Institut für Weltwirtschaft Kiel
- ✓ Institut der deutschen Wirtschaft Köln
- ✓ Ludwig-Maximilians-Universität München

می‌توانید با تماس با دکابانک^۱، برای بورسیه دکتری درخواست کنید.

¹ <http://www.imprs.econ.mpg.de/>

² <http://gk.wiwi.uni-jena.de/wiki/index.php?n=Main.Home>

³ http://imprs.mpifg.de/imprs_program.asp

⁴ <http://www.mpifg.de/>

⁵ <http://www.wiso.uni-koeln.de/home/>

⁶ <http://www.uni-bielefeld.de/>

⁷ http://www.univ-paris1.fr/recherche/ed/ed_eps/rubrique868.html

⁸ <http://www.dfh-ufa.org/>

⁹ <http://www.education.gouv.fr/index.php>

¹⁰ http://www.diw.de/deutsch/karriere/graduate_center/index.html

از شبکه‌ی دانشگاه‌ها در آلمان نیز می‌توان به روهر^۲، گروه بین‌المللی تحقیقات در رفتار اقتصادی و مدل‌های تعاملی^۳ اشاره کرد. اطلاعات بیشتر را نیز می‌توانید به زبان انگلیسی از سایت تحصیلات تکمیلی آلمان^۴، تحصیل در آلمان^۵، اطلاعات در مورد تحصیلات تکمیلی آلمان^۶، کتاب الکترونیکی نگاهی به آلمان امروز^۷ و دویچه‌وله^۸ و به زبان فارسی از سایت دویچه‌وله^۹، سفارت آلمان در تهران^{۱۱}، وبلاگ میعادگاه دانشجویان ایرانی در آلمان^{۱۲}، اطلاعات بورس‌های تحصیلی کشور آلمان^{۱۳} و فصل آموزش، علم و پژوهش در آلمان از کتاب الکترونیکی نگاهی به آلمان امروز^{۱۴} به‌دست آورید.

۲-۴. هلند

دانشگاه‌های هلند در تمامی رشته‌ها یکی از بهترین گزینه‌ها با انواع بورس‌ها و کمک هزینه‌های تحصیلی هستند. اگر به اقتصادسنجی علاقه‌مندید، مؤسسه‌ی تینبرگن^{۱۵} نخستین انتخابتان خواهد بود. مهمترین منبع کمک‌هزینه‌ی مالی، بورس کمک‌هزینه‌ی تحصیلی هلند است که از سوی دولت هلند به کشورهای در حال توسعه مانند ایران تعلق می‌گیرد. پس از دریافت پذیرش از یکی از دانشگاه‌های هلند در هریک از مقاطع تحصیلات تکمیلی می‌توانید با مراجعه به سفارت هلند در تهران^{۱۶}، برای این بورس اقدام کنید. اطلاعات بیشتر را نیز می‌توانید از سایت سازمان

¹ <mailto:stipendien@dekabank.de>

² یک دوره‌ی مشترک میان دانش‌گاه‌های بوخوم، دورتموند و دویسبورگ

³ <http://www.ebim.de/>

⁴ با همکاری دانشگاه بیله‌فلد، دانشگاه سوربون پاریس و برنامه‌ی تحصیلات تکمیلی اقتصادی استان باواریا (Bavarian Graduate Program in Economics) اشاره کرد که توسط شبکه‌ی نخگان استان باواریا حمایت می‌شود.

⁵ <http://www.higher-education-compass.de/>

⁶ <http://www.studieren-in-deutschland.de/>

⁷ <http://www.venkatesh.de/educ/educ.htm>

⁸ <http://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/fa/content-home/book.html>

⁹ <http://www.dw-world.de/dw/0,2142,8010,00.html>

¹⁰ <http://www.dw-world.de/dw/0,2142,10010,00.html>

¹¹ http://www.teheran.diplo.de/Vertretung/teheran/fa/06/Studieren__in__Deutschland/Studieren__in__Deutschland.html

¹² <http://iranianstudents.blogfa.com/>

¹³ <http://www.paziresh.info/Germany-Scholarship.html>

¹⁴ <http://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/fa/education-and-research.html>

¹⁵ یک دوره‌ی مشترک میان دانشگاه‌های آزاد آمستردام، آمستردام و اراسموس

¹⁶ <http://www.radcom.ws/works/netherlands/>

هلندی همكاری‌های بین‌المللی برای تحصیلات عالی، تحصیل در هلند^۱، دکترا گرفتن در هلند^۲، پایگاه اطلاع‌رسانی دانشجویان و دانش‌آموختگان بورسیه‌ی ایرانی در هلند^۳، پرسش و پاسخ در مورد تحصیل در هلند^۴ و جستجوی کمک‌هزینه‌ی تحصیلی هلند^۵ به‌دست آورید.

۳-۴. اتریش

مؤسسه‌ی مطالعات پیشرفته‌ی اتریش یک انتخاب سخت برای آموزش ریاضی‌محور اقتصاد است^۶. مؤسسه‌ی تحصیلات عالی فاینانس وین (VGSF) نیز که یک برنامه‌ی مشترک بین مؤسسه‌ی مطالعات پیشرفته، دانشگاه وین و دانشگاه اقتصاد وین است نیز یکی از بهترین نمونه‌های خود در اروپا است که پشتیبانی مالی خوبی هم به پذیرفته‌شدگان خود ارائه می‌کند. برای اطلاعات بیشتر در مورد بورس استارت^۷ و سایر شانس‌های کمک‌هزینه‌ی تحصیلی می‌توانید به سایت FWF^۸ و یا این سایت^۹ مراجعه کنید. دانشکده‌ی اقتصاد دانشگاه وین هم اخیراً یک دوره‌ی پی‌اچ‌دی همراه با کمک‌هزینه‌ی تحصیلی در حوزه‌ی جهانی شدن و مسایل کاربردی اقتصاد^{۱۰} راه‌اندازی کرده است.

در کنار این‌ها، برنامه‌های سنتی دکترای دانشگاه وین و دانشگاه اقتصاد و بازرگانی وین^{۱۱} هم وجود دارند ولی بر طبق مقررات اتریش هر دانشجوی خارجی باید برای پذیرش در دانشگاه در همان مقطع تحصیلی در کشور خودش دانشجو باشد.^{۱۲} ضمن این‌که به علت باز بودن سیستم آموزشی، شانس یافت استاد راهنما و دریافت کمک‌هزینه کاهش یافته است و فرآیندی طولانی نیز برای آن باید صرف شود.

۴-۴. فرانسه

¹ <http://www.studyin.nl/>

² <http://www.paziresn.info/Netherland.html>

³ <http://irsnl.blogfa.com/>

⁴ <http://commenting.blogfa.com/?blogid=irsnl&postid=12&timezone=3627>

⁵ <http://www.grantfinder.nl/content/index.asp>

⁶ توضیحات بیشتر را می‌توانید در پیوست ج دنبال کنید.

⁷ <http://www.fwf.ac.at/en/projects/start.html>

⁸ <http://www.fwf.ac.at/en/index.asp>

⁹ http://www.oead.ac.at/_start/index_english.html

¹⁰ <http://www.univie.ac.at/vwl/IKHomepage/willkommen.html>

¹¹ <http://www.wu-wien.ac.at/english>

¹² این مقررات عموماً برای محدود کردن ورود دانشجویان خارجی به سیستم باز آموزش عالی این کشور تعبیه شده است. اگر بخواهید برای دوره دکترا اقدام کنید باید نامه قبولی در یک دوره دکترای اقتصاد در ایران را ارائه کنید!

دانشگاه تولوز اولین انتخاب خصوصا در حوزه‌های مربوط به سازماندهی صنعتی^۱ و تئوری قراردادها است. دانشگاه تولوز یکی از قدیمی‌ترین دانشگاه‌های دنیا (چهارمین دانشگاه دنیا!) و یکی از بهترین‌ها در اقتصاد، با مجموعه بزرگی از اساتید در تقریبا تمامی زمینه‌های تخصصی در اقتصاد است. این دانشگاه از سال تحصیلی ۲۰۰۶ اولین دوره‌ی دکترای انگلیسی زبان خود را راه انداخته است. با این حال هیچ شانس برای دریافت کمک‌هزینه تحصیلی دست‌کم در سال اول ندارد و در شهر تولوز به هیچ‌وجه نمی‌توان روی امکان یافتن کار، حتی از نوع سیاه آن، حساب کرد؛ اگرچه در فرانسه دولت نیمی از اجاره‌ی خانه را برای افراد کم‌درآمد می‌پردازد؛ با توجه به جمعیت بسیار زیاد دانشجویان در این شهر بزرگترین مشکل، یافتن خانه‌ی مناسب است.

مؤسسه‌ی اینسید^۲ نیز دوره‌ی دکترای مدیریت^۳ با شش گرایش علوم تصمیم‌گیری، فینانس، بازاریابی، رفتار سازمانی، استراتژی و مدیریت عملکردها و تولید دارد. به جز این‌ها می‌توان به دانشگاه پاریس، دانشگاه مدیترانه^۴ و مدرسه‌ی عالی علوم اجتماعی^۵ نیز اشاره کرد که انگلیسی زبان نیستند و به شیوه‌ی سنتی اداره می‌شوند. دانشگاه آمریکایی پاریس^۶ نیز که اساتید ایرانی زیادی مانند پروفسور شهرام علیجانی^۷، پروفسور فرهاد نومانی^۸، پروفسور علی رهنما^۹ و پروفسور فاطمی^{۱۰} دارد، تنها تا مقطع کارشناسی ارشد^{۱۱} دانشجوی می‌پذیرد و کاملا با نظام آموزشی آمریکایی اداره می‌شود. برای یافتن لیست دانشگاه‌های انگلیسی زبان در فرانسه می‌توانید به سایت سفارت جمهوری اسلامی ایران در پاریس^{۱۲}، مراجعه کنید.

^۱ فراموش نکنید که ژان تیرول معروف‌ترین استاد سازماندهی صنعتی دنیا در این دانشگاه است و یک مرکز تخصصی هم در این زمینه دارند که میزبان نشست‌ها و کنفرانس‌های متعددی در این حوزه است.

^۲ <http://www.insead.edu/>

^۳ <http://www.insead.edu/phd/home/index.cfm>

^۴ <http://www.mediterranee.univ-aix.fr/>

^۵ <http://www.ehess.fr/html/html/index.html>

^۶ <http://www.aup.fr/>

^۷ <http://www.aup.fr/faculty/dept/econ/alijani.htm>

^۸ <http://www.aup.fr/faculty/dept/econ/nomani.htm>

^۹ <http://www.aup.fr/faculty/dept/econ/rahnema.htm>

^{۱۰} <http://www.fatemi.com/>

^{۱۱} <http://www.aup.fr/main/academics/graduate.htm>

^{۱۲} <http://amb-iran.fr/>

پس از شروع تحصیل می‌توان از طریق دانشگاه برای بورس ایفل نیز اقدام کرد. اطلاعات بیشتر در این مورد را می‌توانید از سایت اگیده^۱، آژانس EduFrance^۲ و تحصیل در فرانسه^۳ بدست آورید. برای توضیحات بیشتر به زبان فارسی در مورد تحصیل در فرانسه می‌توانید به راهنمای تحصیلات عالی در فرانسه^۴ و یا وبلاگ مشاوره‌ی تحصیل در فرانسه^۵ مراجعه کنید. با تماس با بخش فرهنگی سفارت فرانسه در تهران^۶ نیز می‌توانید از مشاوره‌ی تحصیلی بهره‌مند شوید.

۴-۵. بلژیک

مرکز اروپایی مطالعات پیشرفته در اقتصاد^۷ وابسته به دانشگاه لیبرو بروکسل^۸ و مرکز تحقیقات در عملیات و اقتصادسنجی^۹ (CORE) وابسته به دانشگاه کاتولیک لوین^{۱۰} از بهترین گزینه‌ها در اروپا در حوزه‌ی طراحی قراردادهای اقتصاد بنگاه و اقتصادسنجی هستند که ظاهراً قرار است در هم ادغام شوند. مرکز اروپایی مطالعات پیشرفته در اقتصاد اساتید برجسته‌ای مثل ماتیوس دواتریپونت (Mathias Dewatripont)، فیلیپ آگیون (Philip Aghion) و پاتریک بولتون (Patrick Bolton) را در فهرست اساتید وابسته‌ی خود دارد که در زمینه‌ی تئوری قراردادهای جزو مشهورترین اساتید دنیا هستند. با این همه، این مرکز برای سال اول بورس تحصیلی ارائه نمی‌کند و دریافت کمک هزینه از سال دوم به بعد نیز منوط به دانستن زبان فرانسه برای تدریس در مدرسه‌ی بازرگانی وابسته به دانشگاه یا سه روز کار در هفته در یک مرکز فکر اروپایی مستقر در بروکسل (بدون نیاز به دانستن زبان فرانسه) است. ضمن این که در دو سال اول دانشجویان غیراروپایی باید شهریه‌ی ۴۲۰۰ یورویی دانشگاه را نیز بپردازند. اگر می‌توانید این موارد را حل کنید، ایکارس به‌عنوان

¹ <http://www.egide.asso.fr/index.uk.html>

² <http://www.edufrance.fr/en/>

³ <http://www.wle-france.com/>

⁴ <http://www.uswr.ac.ir/FN/>

⁵ <http://www.educationfrance.blogfa.com/>

⁶ http://www.ambafrance-ir.org/article.php3?id_article=358

⁷ <http://www.ecare.ulb.ac.be/ecare/>

⁸ http://www.ulb.ac.be/homepage_uk.html

⁹ <http://www.core.ucl.ac.be/>

¹⁰ <http://www.uclouvain.be>

یک مرکز پویا و جوان و دارای رکورد عملکرد بسیار موفق در بازار کار آکادمیک و عضو شبکه‌ی اینترنت^۱، می‌تواند جزء گزینه‌های اصلی تان باشد.

۴-۶. سوئیس

دانشگاه زوریخ^۲، سنت‌گالن و مؤسسه‌ی فاینانس سوئیس، همگی دارای دکترای فاینانس با امکان دریافت بورس هستند. دکترای اقتصاد بین‌الملل^۳ در مؤسسه‌ی مطالعات بین‌الملل ژنو^۴ نیز مکان مناسبی برای یافتن شغل در سازمان‌های بین‌المللی است که ظاهراً از سال ۲۰۰۸، با مؤسسه‌ی مطالعات توسعه‌ی ژنو^۵ ادغام خواهند شد. در سایت کمسیون فدرال بورس برای دانشجویان خارجی^۶، می‌توانید اطلاعات لازم را در مورد شانس‌های بورس به‌دست آورید. برای کسب اطلاعات کلی در این مورد نیز می‌توانید به اینجا^۷ مراجعه کنید.

۴-۷. اسپانیا

بر خلاف تصور عمومی اسپانیا مجموعه‌ای از دانشگاه‌های بسیار عالی در حوزه اقتصاد و فاینانس دارد. بخشی از این موفقیت مدیون حضور تمام‌وقت یا پاره‌وقت گروهی از اقتصاددانان بسیار برجسته‌ی اسپانیایی مقیم آمریکا مثل مس کولل (Andreu Mas-Colell) و سالای مارتین (Xavier Sala-i-Martin) در این کشور است. بهترین دانشگاه اسپانیا و موفق‌ترین دانشگاه اروپایی در بازار کار آکادمیک، دانشگاه پومپئو فابرا است. یوپی‌اف نیز تنها دانشگاه اروپایی است که موفق شده است که به طور منظم فارغ‌التحصیلان خود را در سمت‌های استادی در دانشگاه‌های سطح بالای آمریکایی جایابی کند. علاوه بر یوپی‌اف اسپانیا صاحب چند دانشگاه خوب دیگر مثل Carlos III و Autònoma de Barcelona هم هست که خصوصاً در حوزه‌هایی مثل انتخاب اجتماعی بسیار قوی هستند.

۴-۸. ایتالیا

^۱ ضمیمه را ببینید.

^۲ <http://www.unizh.ch/index.en.html>

^۳ <http://hei.unige.ch/sections/ec/>

^۴ <http://hei.unige.ch/>

^۵ <http://www.unige.ch/iued/new/>

^۶ <http://www.sbf.admin.ch/htm/bildung/stipendien/eskas-e.html>

^۷ http://www.uci.hl.org/teaching/master_scholarships.php

دانشگاه‌های ایتالیا دارای تنوع جالبی در رشته‌ی اقتصاد هستند و عموماً بورسی در حدود ۱۰۰۰ یورو در ماه به پذیرفته‌شدگان می‌دهند. مثلاً مدرسه‌ی تحصیلات تکمیلی دانشگاه میلان^۱ دوره‌های دکترای خود را در رشته‌های اقتصاد، جامعه‌شناسی و علوم سیاسی و کنسرسیوم تحقیقات و تحصیلات پیوسته در اقتصاد^۲ دوره‌های کارشناسی ارشد در اقتصاد، فاینانس و اقتصاد سیاسی برگزار می‌کند.

موسسه دانشگاهی اروپایی^۳ یکی از مراکز بسیار معتبر اروپایی است که فارغ‌التحصیلان آن معمولاً مشاغل آکادمیک خوبی به دست می‌آورند. این موسسه بورس‌های خود را به دانشجویان اروپایی و برخی کشورها مثل آمریکا لاتین محدود کرده است و برای بقیه‌ی دانشجویان هم این شرط را قایل شده‌است که باید از جایی بورس داشته باشند (هزینه شخصی قابل قبول نیست). این شرط، ورود به این دانشگاه را برای ایرانی‌ها کمی مشکل می‌کند. دانشگاه ونیز هم یک دوره دکترای اقتصاد دارد که عضو شبکه‌ی دکترای اقتصاد کمی اروپایی نیز هست و لذا امکان حضور دانشجویانش در برخی از بهترین دانشگاه‌های اروپایی به صورت مهمان فراهم می‌کند. علاوه بر این دو دانشگاه دیگر ایتالیایی یعنی Bologna^۴ و Bocconi جزو دانشگاه‌های خوب و قابل قبول اروپایی به حساب می‌آیند.

۹-۴. سوئد

به عنوان یک قاعده‌ی کلی دانشجویان دکترا در سوئد کارمند دانشگاه محسوب می‌شوند و حقوق قابل توجهی دریافت می‌کنند. پذیرش در مدرسه‌ی اقتصادی استکهلم و دانشگاه استکهلم که هر دو جزو دانشگاه‌های خیلی خوب اروپا در حوزه اقتصاد و فاینانس هستند به شدت رقابتی است. برای اطلاعات بیشتر می‌توانید به سایت ادامه تحصیل در سوئد^۵ مراجعه کنید. بورس مهمان از سوی سفارت سوئد به واجدین شرایط تعلق می‌گیرد و مهلت آن تا ۱۵ ژانویه هر سال میلادی است.

۱۰-۴. دانمارک

^۱ <http://www.graduateschool.unimi.it/index.php>

^۲ <http://www.coripe.unito.it/?lan=en>

^۳ European University Institute

^۴ <http://lmececonomia.unibo.it/>

^۵ <http://www.studyinsweden.se/>

Øresund University^۱ یک کنسرسیوم از ۱۲ دانشگاه در جنوب سوئد و شرق دانمارک و شامل ۷ دانشگاه این منطقه در رشته‌ی اقتصاد است. جدای از دانشگاه کوبنهاگن، می‌توانید دوره‌ی دکترای اقتصاد را در مرکز تحقیقات اقتصاد و بازرگانی^۲ نیز بگذرانید. برای اطلاعات بیشتر نیز می‌توانید به سایت ادامه‌ی تحصیل در دانمارک^۳ و سایت بورس سیروس^۴ و کاتاجا^۵ مراجعه کنید. راهنمایی در مورد جامعه‌ی دانمارک برای شهروندان جدید^۶ را می‌توانید به زبان فارسی در سایت وزارت مهاجرت دانمارک^۷ و یا در این فایل پی‌دی‌اف^۸ بیابید.

۱۱-۴. فنلاند

مرکز هلسینکی برای تحقیقات اقتصادی^۹، برنامه‌ای مشترک دکترای اقتصاد^{۱۰} بین مدرسه‌ی اقتصاد هلسینکی، دانشگاه هلسینکی و مدرسه‌ی سوئدی اقتصاد و مدیریت بازرگانی^{۱۱} دارد. برای اطلاعات بیشتر در مورد امکانات تحصیل، تحقیق و بورس در فنلاند می‌توانید به سایت‌های بنیاد فرهنگی فنلاند^{۱۲}، آکادمی فنلاند^{۱۳} و سیمو^{۱۴} مراجعه کنید.

¹ <http://www.studygateway.org/sw6360.asp>

² <http://www.cebr.dk/>

³ <http://www.studyindenmark.dk/>

⁴ <http://www.cirusonline.dk/Default.aspx?ID=3771>

⁵ http://project.hkkk.fi/katajaw/index_eng.htm

⁶ http://www.nyidanmark.dk/fa-IR/Medborger_i_danmark_fa_ir/

⁷ <http://www.nyidanmark.dk/en-us/frontpage.htm>

⁸ http://www.nyidanmark.dk/resources.ashx/Resources/Publikationer/Andet/2003/medborger_i_danmark_farsi.pdf

⁹ <http://www.hecer.fi/>

¹⁰ <http://www.hecer.fi/FDPE/>

¹¹ <http://www.hanken.fi/public/?language=en>

¹² <http://www.skr.fi/english/grants.html>

¹³ <http://www.aka.fi/>

¹⁴ <http://www.cimo.fi/Resource.phx/cimo/mainpage/mainpage.htx>

پیوست الف. شبکه‌ها دانشگاه‌ها در اروپا

نزدیکی کشورهای اروپایی به هم این امکان را فراهم آورده است که با به اشتراک گذاشتن دارایی‌های آموزشی خود، شبکه‌های قدرتمندی را در زمینه‌های مختلف اقتصادی شکل دهند. عموماً قبولی در هریک از دانشگاه‌های این شبکه‌ها به منزله‌ی قبولی در تمامی آنهاست و بسته به شرایط هریک می‌توان مدت زمان تحصیل دکترا را در چندین دانشگاه عضو این شبکه تقسیم کرد. در زیر به تعدادی از این شبکه‌ها و دانشگاه‌های عضو اشاره می‌شود:

1. **E**uropean **N**etwork for **T**raining in **E**conomic **R**esearch (ENTER)¹:

- Universitat Autònoma de Barcelona
- Université Libre de Bruxelles
- University College London
- Universidad Carlos III de Madrid
- Universität Mannheim
- Tilburg University
- University of Stockholm / Stockholm School of Economics
- Université de Toulouse I

2. **E**uropean **D**octoral **G**roup in **E**conomics (EDGE)²:

- Université de la Méditerranée (Aix-Marseille, France)
- University of Cambridge (Cambridge, U.K.)
- Københavns Universitet (Copenhagen, Denmark)
- University College Dublin (Dublin, Ireland)
- Università Bocconi (Milano, Italy)
- Ludwig-Maximilians-Universität München (Munich, Germany)

3. **E**uropean **D**octoral **P**rogram in **Q**uantitative **E**conomics (EDP)³:

- Université Catholique de Louvain (Belgium)
- Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales (France)
- Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn (Germany)
- European University Institute (Italy)
- Universitat Pompeu Fabra (Spain)
- London School of Economics (United Kingdom)

¹ <http://www.enter-programme.org/>

² <http://www.edge-page.net/>

³ <http://www.edp-site.net/>

- Tel Aviv University (Israel) as exchange partner

4. **Quantitative Economics Doctorate (QED)**¹

- University of Alicante (Spain)
- University of Amsterdam (The Netherlands)
- University of Bielefeld (Germany)
- University of Copenhagen (Denmark)
- University "Nova" of Lisbon (Portugal)
- University of Venice (Italy)
- University of Vienna (Austria)

5. **Network of Economic and Social Science Infrastructures in Europe (NESSIE)**²

- European Centre for Analysis in the Social Sciences (ECASS), Essex, UK
- Zentralarchiv, Cologne, Germany
- CEPS/Instead, Luxembourg
- Norwegian Social Science Data Services, Bergen

6. **Nordic Finance Network (NFN)**³

Denmark: The Danish Doctoral School of Finance⁴

- University of Southern Denmark
- Aarhus School of Business
- University of Aarhus
- University of Copenhagen
- Copenhagen Business School

Finland: Graduate School of Finance (GSF)⁵

- Helsinki School of Economics
- Lappeenranta University of Technology
- Swedish School of Economics and Business Administration
- University of Oulu
- University of Vaasa

Norway

- Norwegian School of Economics and Business Administration (NHH)

¹ <http://www.econ.ku.dk/socrates/>

² <http://www.nessie-essex.co.uk/>

³ <http://project.hkkk.fi/nfn/Default.asp>

⁴ <http://www.phdfinance.dk/>

⁵ <http://www.hkkk.fi/gsf>

- Norwegian School of Management
- Sweden**
- Lund University
 - Stockholm School of Economics

7. Network of **UNI**versities from the **CA**pitals of Europe (UNICA)¹

¹ <http://www.ulb.ac.be/unica/>

پیوست ب. لیست دانشگاه‌های پیشنهادی در اروپا

توجه کنید که دانشگاه‌های پیشنهادشده، با در نظر گرفتن مجموعه‌ی شرایط مطلوب برای پذیرش، تنها منعکس‌کننده‌ی نظر شخصی نویسندگان است. طبیعی است که بسته به اولویت‌ها و زمینه‌های تحقیقاتی گوناگون می‌توان لیست‌های متفاوتی ارائه نمود. مهلت ارسال مدارک برای هر یک از این دانشگاه‌ها نیز در جلوی اسم آن‌ها آمده است که البته ممکن است در هر سال تحصیلی تغییر کند.

Germany:

Mannheim University¹: 15 April (***)

Goethe University of Frankfurt (PhD in economics² and PhD in Finance³): 1 February (***)

Bonn Graduate School of Economics⁴ (BGSE): 15 May (***)

Munich Graduate School of Economics⁵ (MGSE): 30 April (***)

Ruhr Graduate School in Economics⁶ (RGS Econ): May 15 (**)

Bielefeld Graduate School of Economics and Management⁷ (BiGSEM): 15 July (*)

Berlin Doctoral Program in Economics and Management Science⁸: 31 March (**)

Christian-Albrechts-Universität zu Kiel⁹: 30 April

Konstanz University¹⁰: 15 May (**)

Netherlands:

Tinbergen Institute¹¹: 1 February and 1 April (***)

Tilburg University¹²: 14 April (***)

University of Groningen¹: 1 March (***)

¹ <http://cdse.uni-mannheim.de/index.php>

² <http://www.wiwi.uni-frankfurt.de/phd/>

³ <http://www.wiwi.uni-frankfurt.de/kolleg/>

⁴ <http://www.bgse.uni-bonn.de/>

⁵ <http://www.mgse.vwl.lmu.de/>

⁶ <http://www.ruhr-econ.de/>

⁷ <http://www.bigsem.de/frames/members-frame.html>

⁸ <http://www.doctoralprogram.de/>

⁹ <http://www.bwl.uni-kiel.de/phd/>

¹⁰ <http://www.uni-konstanz.de/econdoc/>

¹¹ <http://www.tinbergen.nl/>

¹² <http://center.uvt.nl/gs/>

Erasmus School of Economics² (**)

Maastricht University (Meteor³: 1 May and UNU-MERIT⁴: 17 March) (**)

Free University of Amsterdam⁵ (**)

Institute for Social Science⁶ (ISS): apply at any time (**)

Sweden:

Stockholm School of Economics⁷: 1 February (***)

Stockholm University⁸: 1 February (***)

Uppsala University⁹: 1 February (*)

Lund University¹⁰: (*)

Austria:

Institute for Advanced Studies¹¹ (IHS): 15 March (***)

Vienna Graduate School of Finance¹² (VGSF): 15 February (***)

University of Vienna (Doctoral Programs in Social and Economic Sciences and Business Law¹³ and Issues in the Global Economy: Dynamics, Governance, and Information¹⁴) (**)

Belgium:

Université Catholique de Louvain¹⁵ (***)

Université Libre de Bruxelles¹⁶ (European Centre for Advanced Research in Economics¹): 15 March (***)

¹ <http://som.rug.nl/>

² [http://www.few.eur.nl/few/index.cfm/site/Erasmus School of Economics/pageid/CADDDAA7-B0BD-4B17-E18F6E23A4793B04/index.cfm](http://www.few.eur.nl/few/index.cfm/site/Erasmus%20School%20of%20Economics/pageid/CADDDAA7-B0BD-4B17-E18F6E23A4793B04/index.cfm)

³ <http://www.fdewb.unimaas.nl/meteor/phdweb/>

⁴ <http://www.merit.unu.edu/>

⁵ <http://www.feweb-vu.nl/default.asp?itemnumber=486>

⁶ <http://www.iss.nl/content/view/full/2758>

⁷ <http://www.hhs.se/PhD/default.htm>

⁸ http://www.ne.su.se/education/graduate/index_en.php?pos=4

⁹ <http://www.nek.uu.se/>

¹⁰ http://www.nek.lu.se/FU/FU_en.asp

¹¹ <http://www.ihs.ac.at/index.php3?id=1003>

¹² <http://www.vgsf.ac.at/>

¹³ <http://www.wu-wien.ac.at/english/studies/doctoral>

¹⁴ <http://www.univie.ac.at/vwl/IKHomepage/willkommen.html>

¹⁵ <http://www.econ.kuleuven.be/eng/>

¹⁶ http://www.ulb.ac.be/homepage_uk.html

France:

Université Toulouse²: 15 June (***)
Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales³ (EHESS) (***)
Université de la Méditerranée⁴ (Aix-Marseille) (*)
Université Paris I⁵ (**)
Université Paris XII⁶ (**)
Center of Education and Research in Socio-economic Analysis⁷ (CERAS) (*)
ENS⁸: 23 June (**)

Spain:

Universitat Autònoma de Barcelona⁹: 30 April (***)
Universidad Carlos III de Madrid¹⁰ (***)
Pompeu Fabra University¹¹ (UPF) (***)
University of Alicante¹² (***)

Italy:

Bocconi University (PhD in Economics¹³, PhD in Business Administration and Management¹⁴, PhD in Statistics¹⁵, PhD in Finance¹) (***)

¹ <http://www.ecare.ulb.ac.be/ecare/>

² http://www.univ-tlse1.fr/98257912/0/fiche___pagelibre/

³ <http://www.edp-site.net/ehess.htm>

⁴ <http://www.mediterranee.univ-aix.fr/>

⁵ <http://www.univ-paris1.fr/>

⁶ <http://www.univ-paris12.fr/>

⁷ <http://www.enpc.fr/ceras/labo/anglais/accueil.html>

⁸ http://www.ens.fr/index_en.php

⁹ <http://www.uab.es/servlet/Satellite?cid=1096479664867&pagename=UAB/Page/TemplatePageDetailDoctorats¶m1=DoctoratProgrames¶m2=1090573141895>

¹⁰ <http://www.uc3m.es/uc3m/gral/TC/ESDO/ECOI/ecoi.html>

¹¹ <http://www.econ.upf.edu/eng/graduates/gpem/phd.html>

¹² <http://www.ua.es/en/index.html>

¹³ http://www.unibocconi.it/index.php?proc_id=63&nav_level1=4&nav_level2=0&nav_level3=0&documento=0&procedura=0&sub_action=0&sub_param=&sub_function_title=

¹⁴ http://www.unibocconi.it/index.php?proc_id=63&nav_level1=4&nav_level2=0&nav_level3=0&documento=0&procedura=0&sub_action=0&sub_param=&sub_function_title=

¹⁵ http://www.unibocconi.it/index.php?proc_id=63&nav_level1=4&nav_level2=0&nav_level3=0&documento=0&procedura=0&sub_action=0&sub_param=&sub_function_title=

University of Bologna (PhD in Economics², European Doctorate in Law and Economics³ and PhD in Law and Economics and Industrial Relations Law⁴) (***)

University of Venice (Advanced School of Economics⁵: Doctoral Programs in Business Economics and Management, Economics and Economics and Organization) (***)

Graduate School in Social, Economic and Political Sciences of the University of Milan⁶ (Ph.D. programs in Economics⁷, Sociology⁸, Political Studies⁹ and Labour Studies¹⁰) (*)

Lucca Institute for Advanced Studies¹¹ (IMT): 22 November (*)

University of Turin (Doctoral Programs in Economics¹², Statistics and Applied Mathematics¹³ and Economics of Complexity and Creativity¹⁴) (**)

University of Trento¹⁵ (*)

Consortium for Research and Continuing Education in Economics¹⁶ (CORIPE Piemonte) (*)

Swiss:

Universität Zürich¹⁷ (Doctoral Program in Finance¹⁸): 30 April (***)

University of St.Gallen¹⁹: 1 June (**)

Swiss Finance Institute¹ (**)

¹http://www.unibocconi.it/index.php?proc_id=63&nav_level1=4&nav_level2=0&nav_level3=0&documento=0&procedura=0&sub_action=0&sub_param=&sub_function_title=

² <http://www.eng.dse.unibo.it/DSEEN/Research/PhD/phdeconomics.htm>

³ <http://edle.economia.unibo.it/index.html>

⁴http://www.eng.dse.unibo.it/Portale/Ricerca/Dottorati+di+ricerca/2006/dir+econ+ind.diritto_law_econom.htm?WBCMODE=PresentationUnpublished

⁵ <http://venus.unive.it/sse/>

⁶ <http://www.graduateschool.unimi.it/index.php>

⁷ <http://www.economia.unimi.it/index.php/PH-D-in-Economics/62/0/>

⁸ http://www.sociol.unimi.it/dottorato/dottoratosoc/index.php?id_page=1%C2%A7ion=1&lang=ita&

⁹ http://www.sociol.unimi.it/dottorato/dottoratosp/index.php?id_page=1%C2%A7ion=1&lang=ita&

¹⁰ http://www.dsl.unimi.it/dslwtemp/ing/scienze_del_lavoro.php

¹¹ http://www.imtlucca.it/phd_programs/economics_markets_institutions/index.php

¹² <http://web.econ.unito.it/dotsciecon/>

¹³ <http://web.econ.unito.it/gma/dottorato/>

¹⁴ <http://www.de.unito.it/web/member/segreteria/dottcreativita/home.htm>

¹⁵ <http://cifrem.economia.unitn.it/doctoral/index.php>

¹⁶ <http://www.coripe.unito.it/?lan=en>

¹⁷ <http://www.phd-finance.unizh.ch/>

¹⁸ <http://www.phd-finance.unizh.ch/>

¹⁹ <http://www.unisg.ch/hsgweb.nsf/wwwPubhomepage/webhomepageeng?opendocument>

Norway:

Norwegian School of Economics and Business Administration² (NHH):1 March (***)
Oslo University³ (*)

Denmark:

University of Copenhagen⁴: 1 April (***)
University of Aarhus⁵: 16 June (**)
University of Aalborg⁶: 15 March (**)

Finland:

Helsinki Center of Economic Research⁷ (Finnish Doctoral Programme in Economics⁸) :15 September (***)
Helsinki School of Economics⁹: 31 May (***)
Helsinki University¹⁰: 15 May (***)

Czech Republic:

Charles University¹¹ (CERGE-EI): 30 March (**)

Hungary:

Central European University¹² (CEU) (**)

¹ http://www.swissfinanceinstitute.ch/phd_program/phd_courses.htm

² <http://www.nhh.no/forskning/phd/>

³ <http://www.oekonomi.uio.no/indexe.html>

⁴ <http://www.econ.ku.dk/PhD/>

⁵ <http://www.econ.au.dk/afn/>

⁶ <http://www.socsci.auc.dk/institut2/engelsk/index.htm>

⁷ <http://www.hecer.fi/>

⁸ <http://www.hecer.fi/FDPE/>

⁹ <http://www.hse.fi/EN/frontpage>

¹⁰ <http://www.valt.helsinki.fi/katal/english/index.htm>

¹¹ <http://www.cerge-ei.cz/>

¹² <http://www.ceu.hu/econ/economic/dprogram.html>

پیوست ج. موسسه‌ی مطالعات پیشرفته‌ی وین

موسسه‌ی مطالعات پیشرفته‌ی وین بعد از جنگ جهانی دوم توسط بنیاد فورد در اتریش راه‌اندازی شد تا به‌عنوان مرکزی برای تدریس و تحقیق در علوم انسانی نوین و تربیت متخصصین سطوح بالا، مبتنی بر فرهنگ و سبک آموزش آمریکای شمالی و متفاوت با فضای رایج دانشکده‌های علوم انسانی در کشورهای آلمانی فعالیت نماید. این موسسه عمداً به صورت دانشگاه ثبت نشده است که مضمون قوانین دست‌وپاگیر اتریش برای مؤسسات آموزشی نشود و آزادی عمل کافی را برای جذب استاد و دانشجو و طراحی استانداردهای آموزشی داشته باشد. مدرک موسسه به همین دلیل ارزش دانشگاهی ندارد و به عنوان یک فوق‌لیسانس جدید ارزیابی نمی‌شود. با این همه در بازار کار کشورهای آلمانی زبان و در محیط‌های آکادمیک اروپایی به شدت معتبر و تاثیرگذار است. همچنین با توجه به این که دوره‌ی موسسه، معادل دوره فوق‌لیسانس است برای کسانی که مشکل نظام وظیفه دارند اخذ معافیت تحصیلی ممکن است مساله ساز باشد.

کیفیت آموزشی موسسه با فاصله نسبتاً زیادی با بقیه در کل دنیای آلمانی زبان رتبه اول را دارد ولی متأسفانه به‌دلیل ساختار اداری در رتبه‌بندی دانشکده‌های اقتصاد وارد نمی‌شود. در تنها موردی که موسسه در رتبه بندی‌ها مورد ارزیابی قرار گرفته است رتبه ۶۸ جهانی را کسب کرده است که در نتیجه آن را در بین ۱۰ دانشکده برتر اروپایی قرار می‌دهد. هر چند کیفیت تدریس موسسه بسیار بالا است با این همه چون در حال حاضر فقط همین برنامه‌ی دو ساله را دارد و برنامه دکترا‌ی آن هنوز راه‌اندازی نشده است، (هر چند برای راه‌اندازی این دوره در سال آتی برنامه‌ریزی‌هایی صورت گرفته است.) این دوره برای کسانی که می‌توانند مستقیماً وارد دوره‌ی دکترا در یک دانشگاه خیلی خوب شوند ارزش افزوده‌ی خیلی بالایی نخواهد داشت.

موسسه‌ی مطالعات پیشرفته‌ی وین، سه دپارتمان در زمینه اقتصاد، جامعه‌شناسی و علوم سیاسی دارد. که البته فقط دپارتمان اقتصاد کاملاً انگلیسی زبان است و دو دپارتمان دیگر تا حدی آلمانی زبان هستند. برنامه آموزشی موسسه یک دوره‌ی دو ساله معادل "درس‌های دوره‌ی پی‌اچ‌دی" و کاملاً ریاضی محور است. موسسه در چهار حوزه اصلی تعادل عمومی، نظریه بازی‌ها، اقتصادسنجی (خصوصاً روش‌های بی‌زی) و فاینانس بنگاه فعال است که برنامه‌ی دکترا‌ی فاینانس موسسه (با همکاری دو دانشگاه دیگر وین) در حوزه مالی‌های بنگاه، یکی از بالاترین رتبه‌ها را در اروپای قاره‌ای دارد^۱. دروس سال اول توسط اساتید داخل مؤسسه و دروس‌های سال دوم^۱ تماماً توسط اساتید مدعو ارائه می‌شود که

^۱ دقت کنید که این اطلاعات مربوط به دوره دکترا‌ی فاینانس نیست.

معمولا از دانشگاه‌های معروف دعوت می‌شوند اشاره کرد. موسسه در حوزه های کاربردی (مثل اقتصاد شهری، اقتصاد بخش عمومی و اقتصاد توسعه) درس ارائه نمی کند. درس‌های موسسه همه روی موضوعات پایه و نظری اقتصاد متمرکز است. البته علاقه‌مندان معمولا وقت کافی خواهند داشت تا در دانشکده‌ی اقتصاد دانشگاه اصلی وین و دانشگاه تخصصی اقتصاد وین دروس انگلیسی زبان در این حوزه ها را بگذرانند. این دروس البته جزو دروس قابل قبول موسسه به حساب نخواهد آمد.

موسسه‌ی مطالعات پیشرفته‌ی وین سالیانه هشت یا نه نفر دانشجو را از طریق امتحان ورودی رقابتی پذیرش می کند. مواد درسی این امتحان شامل ریاضی عمومی و آمار و احتمال و مقدمات بسیار جزیی از اقتصادسنجی است. موسسه و سفارت همکاری لازم را برای دریافت ویزا انجام می دهد. هزینه کل سفر و اقامت برای امتحان را باید حدود ۷۰۰ هزار تومان در نظر گرفت. نمونه سوالات سال های قبل در صفحه پذیرش مؤسسه^۲ موجود است. موسسه‌ی مطالعات پیشرفته‌ی وین به پذیرفته‌شدگان بورس ماهیانه معادل ۷۰۰ یورو پرداخت می کند. در مقابل دریافت این بورس هیچ کار دیگری مثل تدریس و یا کمک به استاد از دانشجو انتظار ندارد و او باید تمام دو سال را صرفا صرف تحصیل و تحقیق کند. همچنین موسسه امکانات کاری مناسبی مثل دفتر کار را در اختیار دانشجویان قرار می دهد. دانشجویان این موسسه برای دریافت خوابگاه در اولویت هستند.

با این همه موسسه را برای سه گروه از افراد قویا توصیه می شود:

۱) کسانی که می خواهند یک دوره‌ی دو ساله معتبر اقتصاد بخوانند و درک خوب و پایه‌ی عمیقی از علم اقتصاد مدرن پیدا کنند و بعد از آن تصمیم بگیرند ک در در رشته‌هایی مثل سیاست‌گذاری عمومی، برنامه‌ریزی منطقه‌ای، مدیریت یا مطالعات توسعه ادامه‌ی تحصیل بدهند.

۲) کسانی شانس پذیرش در دانشگاه‌های خیلی خوب را ندارند و می خواهند این شانس را افزایش بدهند. یکی از خدماتی مهمی که مؤسسه به دانشجویانش ارائه می‌کند جایابی برای دوره‌ی بعدی تحصیلی است. ارتباطات آکادمیک مؤسسه گاهی فرصت ورود به دانشگاه‌ها یا دوره‌هایی را فراهم می‌کند که معمولا امکان ورود به آنها به طور مستقیم برای

¹ مانند اقتصاد رفتاری، قراردادهای مالی، طراحی مکانیسم، انتخاب اجتماعی، اقتصادسنجی پانل‌های پویا، اقتصادسنجی بیزی، روش‌های بازگشتی، نظریه‌ی تصمیم، اقتصادسنجی سری‌های زمانی مالی، بازارهای ناکامل، ساماندهی صنعتی، اقتصادسنجی خرد، مدل‌های بین نسلی، سرمایه‌گذاری مخاطره‌پذیر، تعادل عمومی با اطلاعات ناکامل، اقتصادسنجی ساختاری کلان، مدل سازی تعادل عمومی پویا و اقتصاد شبکه.

² http://www.ihs.ac.at/sections/teaching/eco&finprogram/Program2007-2009/previous_exams.pdf

دانشجویان ایرانی مشکل است. ضمن این که پایه‌ی تحصیلی ایجاد شده در این دو سال، کمک بزرگی برای ارائه‌ی یک عملکرد بالاتر در دوره‌ی تحصیلی بعدی خواهد بود.

۳) دانش جویانی که به هر دلیلی امکان یا علاقه‌ی به رفتن به آمریکای شمالی را ندارند و در عین حال می‌خواهند در یک سیستم بین‌المللی خوب تحصیل کنند، می‌توانند در این دو سال درس‌های معادل دوره‌ی دکترا را بگذرانند و بعد برای دکترا در یک دانشگاه خوب اروپایی اقدام کنند و پایان‌نامه‌ی خود را در آنجا بنویسند. این روش در مجموع حدود ۵ تا ۶ سال زمان نیاز دارد که تقریباً معادل زمان تحصیل در آمریکا است. با این ملاحظه که ضعف بزرگ برخی دانشگاه‌های اروپایی یعنی فقدان برنامه‌ی درس و امتحان جامع در دوره‌ی دکترا را هم برطرف می‌کند. بسیاری از دانشگاه‌های اروپایی خصوصاً آنهایی که با مؤسسه تفاهم‌نامه همکاری دارند، این دو سال درس را به عنوان دروس دوره‌ی پی‌اچ‌دی، قبول می‌کنند و اجازه می‌دهند که فارغ‌التحصیلان مؤسسه به‌طور مستقیم وارد مرحله پایان‌نامه بشوند.

پیوست د. راهنمای امتحان GRE

این امتحان سه بخش اصلی دارد:

۱- **مهارت های کمی (Quantitative):** این بخش برای کسانی که قصد ادامه‌ی تحصیل در رشته‌هایی مثل مهندسی و اقتصاد را دارند بسیار حیاتی است. بخش کمی معمولاً از حدود ۳۰ سوال چندجوابی تشکیل می‌شود که فقط یکی از آن‌ها درست است. در هر سوال دو طرف یک معادله داده می‌شود و از شما خواسته می‌شود که بگویید آیا طرف الف از ب بزرگ‌تر یا کوچک‌تر است، با هم برابرند و یا این که با معلومات مساله نمی‌توان این موضوع را تشخیص داد. علاوه بر این، دو سوال خواندن و فهم نمودار هم وجود دارد که باید با بررسی نمودارها یک سری آماره‌های ساده را محاسبه کنید. نمره‌ی این بخش از ۸۰۰ محاسبه می‌شود و بسیاری از دانشکده‌ها نمره‌ی حداقل ۷۷۰ را نیاز دارند هر چند که کسب نمره‌ی ۸۰۰ بسیار معمول است و بهتر است که تمام سعی خود را بکنید که سقف نمره را بگیرید. خوشبختانه در این بخش دو تا سه غلط تحمل می‌شود و لذا حتی با این مقدار اشتباه هم می‌توانید نمره‌ی کامل را دریافت کنید.

گرفتن نمره‌ی کامل در بخش کمی فقط نیاز به تمرین دارد. اصولاً سوالات بخش کمی به لحاظ سطح دانش ریاضی بسیار ساده هستند و معلومات دبیرستانی برای حل آن‌ها کفایت می‌کند. سعی کنید کتاب‌ها یا سی‌دی‌های سوالات دوره‌های قبلی جی‌آرای را تهیه و تا می‌توانید تست حل کنید و اشتباهات خود را تصحیح نمایید. دقت کنید که چون سوالات به انگلیسی مطرح می‌شود باید معنی لغات معمول در ریاضیات (مثل نسبت، خارج‌قسمت، مقسوم‌علیه، مساحت، ارتفاع و قاعده و ...) را به انگلیسی بدانید. در این امتحان نکته مهم سرعت عمل، خلاقیت برای یافتن جواب‌ها به شیوه‌ی ابتکاری در زمان کوتاه، دقت در محاسبات و نهایتاً تسلط بر خود و از دست ندادن تمرکز است. اگر تعداد مناسبی تست حل کرده باشید، در جلسه امتحان با تعداد قابل توجهی سوال آشنا مواجه می‌شوید که باعث صرفه‌جویی در وقتتان می‌شود.

۲- **مهارت های زبانی (Verbal):** پیش از شروع مطالعه برای این بخش بهتر است اول از درجه‌ی اهمیت آن مطمئن شوید. برای رشته‌های علوم انسانی، داشتن نمره‌ی بالا در آن ضروری است. ولی این قسمت معمولاً برای رشته‌های فنی چندان مهم نیست و کسب یک نمره‌ی حداقلی در آن کفایت می‌کند. بسیاری از دانشکده‌ها در رشته‌های غیر علوم انسانی اساساً این بخش را کنار می‌گذارند و لذا شما نیازی به صرف وقت برای آن ندارید!

نمره‌ی این بخش هم از ۸۰۰ محاسبه می‌شود ولی برخلاف بخش قبل متوسط نمره در آن خیلی پایین‌تر و برای دانشجویان ایرانی معمولاً بین ۳۰۰ تا ۵۰۰ متغیر است. هدف از سوالات این بخش سنجش قدرت استدلال کلامی است که متأسفانه چون نیاز زیادی به دانستن لغت‌های بسیار پیچیده و دور از ذهن دارد به نوعی قابلیت کلامی دانشجویان خارجی را کمتر از واقع نشان می‌دهد. اگر رشته‌ی تحصیلی شما به گونه‌ای است که این بخش برایتان مهم است، باید سعی کنید دو استراتژی هم زمان را دنبال کنید.

نخست تا می‌توانید لغت‌های معمول در امتحان جی‌آرای را بیاموزید. کتاب‌ها و سایت‌های مختلف لیستی از ۳۰ یا ۳۱۳ لغت پر استفاده را دارند که باید حتماً آن‌ها را بیاموزید. علاوه بر این، لیست‌های متفاوتی حاوی ۳۰۰۰-۲۰۰۰ لغت وجود دارند که حفظ کردن آنها نهایتاً نمره‌ی کل شما را مقداری بهبود می‌بخشد. به موازات این سعی کنید تا مهارت خود را در حدس زدن معنی کلمات از روی ریشه و پیشوند و پسوند آنها تقویت کنید تا در صورتی که به لغت نامانوسی برخورد کردید بتوانید حدس موثقی در مورد آن داشته باشید.

۳- بخش تحلیلی (Analytical Writing): این بخش خود از دو قسمت تشکیل می‌شود. در قسمت اول یک

پاراگراف وجود دارد که در آن براساس یک سری مقدمات، نتیجه‌ی خاصی به دست آمده است. معمولاً در داخل این پاراگراف‌ها چندین خطای منطقی مثل نتیجه گرفتن از داده‌های قبلی برای مسایل فعلی، تعمیم دادن نتیجه یک مساله به مساله دیگر، خلط همزمانی با علت و چند مورد دیگر وجود دارد که فهرست آنها در کتاب‌های آموزش جی‌آرای موجود است. وظیفه‌ی شما در این بخش این است که استدلال ارائه شده را تا حد امکان نقد کنید، خطاهای منطقی موجود در آن را نشان دهید و نهایتاً پیشنهادهایی برای رفع این خطاها ارائه کنید. دقت کنید که نقد شما هم باید درست و منطقی باشد و هم به اشکالات ملموس و مشخصی اشاره کند. بخش دوم در این قسمت اصطلاحاً نوشتن انشاء (Essay Writing) است که بسیار شبیه به موضوع نگارش انشاء در امتحان تافل می‌باشد. در این بخش از شما خواسته می‌شود که در یک متن حدود یک صفحه‌ای نظر خود را درباره‌ی موضوع داده شده بنویسید.

در هر دو قسمت یک متن خوب با یک مقدمه که به طرح موضوع می‌پردازد، شروع می‌شود و با یک تا سه پاراگراف که به شرح و بسط موضوع می‌پردازند ادامه می‌یابد. پاراگراف نهایی به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری اختصاص دارد. در هر دو قسمت شما باید چند مهارت عمده را به صورت همزمان به نمایش بگذارید. اول قدرت استدلال کردن، پرداختن یک موضوع و نگاه کردن به موضوع از جهات مختلف ولی به صورت سازگار و متمرکز را نشان دهید. دوم نوشتن متن و

پاراگراف که یک مهارت مهم در زبان انگلیسی است و نهایتاً تسلط بر زبان انگلیسی و نوشتن جملات درست به لحاظ ساختار جمله، دستور زبان و کلمات.

نمره‌ی این بخش حداکثر ۶ است که معمولاً یک نمره بین ۳،۵ تا ۵ برای افراد غیرانگلیسی زبان نمره‌ی خیلی خوبی به حساب می‌آید. شما می‌توانید نمره‌ی خود را در این قسمت از طریق نوشتن متن‌های نمونه و تصحیح آن توسط یک فرد مسلط، به‌طور قابل توجهی بهبود ببخشید. ضمن این که مطالعه‌ی کتاب‌های مربوط به اصول پاراگراف نویسی، سبک نوشتن انگلیسی و یاد گرفتن کاربرد درست مجموعه‌ی متنوعی از کلمات ربط خیلی مفید خواهد بود. علاوه بر این‌ها دانستن لغات و ساختارهای گرامری بیشتر و پیچیده‌تر (البته در صورتی که درست به کار رود) به ارتقاء نمره کمک می‌کند.

در این بخش باید سعی کنید تا حد امکان از کلمات و ساختارهای تکراری استفاده نکنید و در طول متن معادل‌های مختلف یک لغت یا ساختارهای متفاوت یک جمله را به کار ببرید. توصیه نهایی این است که چون موضوع هر دو بخش از مجموعه‌ی ثابتی از موضوعات انتخاب می‌شود که در کتاب‌ها و سایت‌ها موجود است، سعی کنید قبل از امتحان این موضوعات را مرور کنید و راجع به چیزهایی که ممکن است بنویسید قبلاً فکر کنید. این روش صرفه‌جویی قابل توجهی در وقت شما در جلسه امتحان ایجاد می‌کند.